
289
COLECȚIA „POVESTIRI
ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE"
COLECȚIA
Povestiri
ȘTIINȚIFICO-
FANTASTICE

H. G. WELLS

POVESTEA RĂPOSATULUI DOMN ELVESHAM

•

ÎNFĂȚIȘAREA VIITORULUI

ION HOBANA

H. G. WELLS - ENGLEZUL NELINIȘTIT

289

Colecţia
„POVESTIRI ŞTIINŢIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Ştiinţa şi Tehnica
Anul XII
1 decembrie 1966

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta-desen: VICTOR WEGEMANN
Portret: ALEXANDRU DIACONU
Prezentarea grafică: CORNEL DANELIUC

ION HOBANA

H. G. WELLS–ENGLEZUL NELINIŞTIT

Preferinţele marelui public s-au îndreptat nu o dată către anumite laturi ale creaţiei unui scriitor, pe care acesta le considera minore sau, în orice caz, secundare, în ansamblul operei sale. Autor al unor apreciate romane şi studii istorice, sir Arthur Conan Doyle mărturisea, de pildă, într-o scrisoare către Vincent Starrett: „Sînteţi foarte amabil exprimîndu-vă marea simpatie pentru Holmes. Sentimentele mele faţă de el sînt mai curînd amestecate, căci am impresia că a lăsat în umbră partea cea mai serioasă a operei mele".

O atitudine asemănătoare poate fi întîlnită şi la compatriotul lui Conan Doyle, Herbert George Wells, a cărui dublă comemorare a avut loc în acest an (născut la 21 septembrie 1866, mort la 13 august 1946). Reprezentant de frunte al realismului critic în literatura engleză, autor a numeroase eseuri cu caracter social-politic, el îşi datorează în cea mai mare măsură imensa popularitate romanelor şi povestirilor ştiinţifico-fantastice publicate de-a lungul a patru decenii. „Pentru mulţi dintre tinerii de astăzi, eu nu sînt decît autorul Omului invizibil*", notează cu evidentă amărăciune scriitorul în* Încercare de autobiografie *(1934).*

Obiectivele acestei sumare introduceri nu ne îngăduie o analiză cît de cît aprofundată a fenomenului enunţat şi exemplificat mai sus. Vom spune doar că, după opinia noastră, romanele istorice ale lui Conan Doyle nu puteau concura cu cele ale lui Walter Scott, după cum romanele realist-critice ale lui Wells erau evident eclipsate de cele ale lui Dickens, Thackeray, Galsworthy. În schimb, cei doi scriitori erau, şi în unele privinţe au rămas, neîntrecuţi ca maeştri ai literaturii poliţiste şi, respectiv, ştiinţifico-fantastice. Acestea au fost direcţiile cele mai strălucite de afirmare a talentului lor, şi nemulţumirea pe care au exprimat-o, cu sau fără echivoc, se datoreşte, probabil, şi desconsiderării de către critica oficială a unor genuri socotite şi pe atunci minore.

Există însă şi o deosebire flagrantă, pe care ne simţim obligaţi s-o semnalăm. Dacă, în ciclul holmesian, concepţiile social-politice ale lui Conan Doyle (în paranteză fie zis: cam conservatoare) se exprimă implicit, autorul fiind preocupat doar de intriga poliţistă, fantasticul-ştiinţific i-a

oferit lui Wells o adevărată tribună de propagare a ideilor pentru care a militat toată viața. Este edificatoare în acest sens precizarea pe care o face scriitorul în prefața la o culegere editată în Statele Unite[1]. Referindu-se la „obiceiul incurabil" al criticilor literari de a plinge după „o anume măiestrie și candoare" a primelor sale scrieri și de a-l acuza că „a devenit mai tirziu polemic", el declară: „Mașina timpului este tot atit de filozofică și de polemică și critico-socială ș.a.m.d. ca Oameni ca zeii, roman scris cu douăzeci și șase de ani mai tirziu". Iar în Încercare de autobiografie, referindu-se de astă dată la romanul Hrana zeilor, el face o mărturisire cu caracter și mai general: „...în perioada aceea mi se părea mai comod să discut sociologia sub forma unei fabule".

Asemenea profesiuni de credință sînt folosite citeodată în mod surprinzător pentru a contesta apartenența unei bune părți a creației wellsiene la genul științifico-fantastic: „...romanele sale sînt numite uneori științifico-fantastice, iar el este considerat drept un continuator al scriitorului francez Jules Verne. Acest lucru este greșit: deși interesul pentru aplicarea practică a descoperirilor științei este comun atit lui Jules Verne, cit și lui Wells, pe scriitorul englez l-au pasionat nu problemele realizării cutăror sau cutăror idei științifice și tehnice, ci urmările sociale ale progresului tehnic"[2]. Iată o aserțiune de două ori discutabilă. Întîi, pentru că îngustează arbitrar sfera de preocupări a lui Jules Verne, omițînd faptul că, de pildă, Cele cinci sute de milioane ale Begumei ne înfățișează tocmai urmările sociale ale progresului tehnic. În al doilea rînd, pentru că aceste urmări stau în centrul atenției multor autori de anticipații mai vechi și mai noi, fapt care constituie chiar un certificat de maturitate a genului.

Absolvindu-l pe Wells de „păcatul" de a fi fost socotit autor de romane științifico-fantastice, A. Anixt omite, ca o consecință firească, rolul esențial jucat de marele scriitor englez în crearea anticipației moderne. Căci Wells este un continuator al lui Jules Verne, dar nu în sensul epigonismului practicat cu mai mult sau mai puțin succes, ci în acela al ridicării fantasticului științific pe o treaptă superioară. În opera lui mai pot fi depistate reziduuri ale anticipației clasice: inventarea unor mașini de zbor (Argonauții aerului, Filmer), descoperirea unor specii noi de plante și de animale (Înflorirea ciudatei orhidee, În observatorul din Avu) etc. Dar trăsătura dominantă a acestei opere o dau lucrările care sparg sfera tematică și de idei tradițională, antrenîndu-l pe cititor către regiuni pînă atunci inaccesibile ale aventurii cunoașterii.

O simplă enumerare a citorva teme și idei științifico-fantastice wellsiene va ilustra, credem, în mod convingător, afirmațiile noastre de mai sus: călătoria în timp, cu un vehicul (Mașina timpului); încercarea de a transforma, pe cale chirurgicală, animalele în oameni (Insula doctorului Moreau); crearea Omului invizibil; invazia unor făpturi raționale extraterestre (Războiul lumilor); zborul cosmic realizat cu ajutorul unei substanțe „opace pentru gravitație" (Primii oameni în Lună); urmările folosirii unui puternic stimulator al creșterii plantelor, animalelor și oamenilor (Hrana

---

[1]. „Seven famous novels" by H. G. Wells-Alfred A. Knopf, New York, 1934.

[2]. A. Anixt, Istoria literaturii engleze, ediția a II-a, Editura științifică, 1965.

zeilor); *utilizarea* bombei *atomice* „*avant la lettre*" (Lumea eliberată); *existența unui univers paralel cu al nostru* (Oameni ca zeii); *primejduirea supremației omului de către o rasă inteligentă terestră neumană* (Împărăția furnicilor); *descoperirea în adîncul oceanului a unei civilizații umanoide* (În abis)... *Ați întîlnit toate acestea în foarte multe dintre lucrările publicate azi? Nu-i nimic de mirare. Parafrazînd excelenta butadă a lui Conan Doyle cu privire la influența exercitată de Edgar Poe, putem spune că dacă ar trebui să se perceapă o taxă asupra drepturilor de autor ale tuturor scriitorilor care au o datorie față de Wells, s-ar putea înălța în amintirea lui un monument la scara piramidei lui Keops. Și nu e vorba doar de teme și idei, ci și de unele secrete ale măiestriei artistice.*

În amintita prefață la volumul publicat în Statele Unite, Wells fundamentează astfel un procedeu caracteristic literaturii științifico-fantastice de bună calitate: „De îndată ce trucul magic a reușit, tot ce-i mai rămîne de făcut scriitorului fantast este să mențină celelalte elemente într-un cadru uman și real. Sînt imperios necesare notații de detaliu prozaice și o aderență riguroasă la ipoteză". Într-adevăr, anticipația cîștigă în veridicitate tocmai în contextul unor asemenea notații prozaice. Pentru a da un singur exemplu, să ne gîndim la foamea sălbatică a exploratorilor Lunii și la beția ridicolă care-i cuprinde după consumarea ciupercilor selenare...

Ultima lucrare științifico-fantastică a lui Wells este scenariul Chipul lucrurilor viitoare *(1935). Timp de peste trei decenii, scriitorul a părăsit deci genul care i-a adus cele mai statornice succese — și nu pentru că i-ar fi secătuit imaginația. „Aflată în fața unor cataclisme reale, lumea n-are nevoie de noi cataclisme imaginare, scrie el în aceeași prefață. Cine mai are nevoie de nazurile închipuite ale d-lui Parham la Whitehall*[3]*, cînd îl putem urmări zilnic pe d-l Hitler în Germania?". Și Wells își continuă ofensiva antifascistă, începută cu romanele* În ajun *(1927),* Dictatura domnului Parham *(1930),* Bulpington din Blup *(1933), publicînd nuvela* Judecătorul de cricket *(1936) și romanul* Cu privire la Dolores *(1938).*

În anul 1944, medicii îl înștiințează pe scriitorul aproape octogenar că mai are de trăit cîteva luni. În această lumină, actul său din primăvara anului următor capătă o semnificație deosebită. Este vorba despre scrisoarea trimisă ziarului Daily Worker *la 24 mai 1945, scrisoare în care se spune, printre altele: „Sînt alegător din circumscripția londoneză Marylebone și sprijin activ partidul comunist renăscut. Mă pregătesc să votez pentru el". Deci Wells, ale cărui divergențe cu marxismul nu constituie o taină, Wells, care căutase întreaga viață drumul către socialism, a ales pe deplin conștient. Nu putem decît să regretăm că această alegere n-a mai avut cum să se întruchipeze într-un roman despre viitorul comunist, desăvîrșindu-se astfel tabloul schițat în* Oameni ca zeii.

---

[3]. Aluzie la romanul său *Dictatura domnului Parham* (1930).

Povestea răposatului domn Elvesham

Relatez această întîmplare nu în nădejdea că va fi crezută, ci spre a oferi, pe cît e posibil, următoarei victime, un mijloc de salvare. Măcar un altul să profite de nefericirea mea... Cazul meu, o știu, e fără leac, și acum aproape că m-am resemnat cu ceea ce mi-a fost hărăzit.

Mă numesc Edward George Eden ; sînt născut la Trentham, în Staffordshire, unde tatăl meu muncea la grădinile orașului. Mi-am pierdut mama pe cînd aveam trei ani, iar pe tata cînd împlinisem cinci ; atunci am fost adoptat de unchiul meu George Eden. El se instruise și se educase singur și dobîndise la Birmingham reputația unui ziarist întreprinzător. Celibatar, și-a luat generos asupra-i răspunderea creșterii mele, a deșteptat în mine ambiția de a reuși în viață și, la moartea lui, ce a survenit acum patru ani — aveam pe atunci optsprezece ani —, mi-a lăsat întreaga-i avere, un total de circa cinci sute de lire sterline. În testamentul său mă sfătuia să consacru acești bani terminării studiilor. Eu și alesesem profesiunea de medic și, grație mărinimei lui postume și norocului meu de a obține prin concurs o bursă, am putut urma la Universitatea din Londra cursurile de medicină. În momentul în care începe povestea mea, locuiam pe University Street, la numărul 11 A, într-o mică mansardă, sărac mobilată. Această singură încăpere mi-a servit totodată de birou, de salon și de dormitor, într-atît doream să-mi prelungesc cît mai mult timp resursele.

Tocmai mergeam să-mi duc la pingelit o pereche de ghete, cînd l-am întîlnit întîia oară pe micul bătrîn cu fața gălbejită, de a cărui viață este acum viața mea îngemănată atît de inextricabil. De pe bordura trotuarului, unde se afla, el examina cu un aer perplex fațada imobilului. Ochii lui — ochi spălăciți, cenușii, cu pleoapele roșii — mă priviră scrutător și, imediat, mi se adresă cu amabilitate :

— Sosiți tocmai la vreme. Am uitat numărul casei dv. Ce mai faceți, domnule Eden ?

Mă cam uimea această familiară întîmpinare din partea unui ins pe care nu-l văzusem niciodată și mă plictisea și faptul că

H. G. WELLS

fusesem surprins cu ghetele sub braț. El remarcă lipsa mea de cordialitate.

— Vă întrebați, probabil, cine naiba sînt, nu? Un prieten, îngăduiți-mi să vă asigur. V-am mai văzut, deși habar n-aveți de acest lucru. Există vreun loc unde am putea discuta despre ceva care vă interesează?

Șovăii. Nu țineam să-i desvălui unui necunoscut sărăcia locuinței mele.

— Poate, insinuai, am putea să mergem împreună o bucată de drum. Sînt, din păcate, obligat să...

Gestul meu explica restul frazei.

— Perfect, spuse el, privind în dreapta și în stînga..., o bucată de drum? Încotro mergem?

Îmi lăsai ghetele pe culoar.

— Ascultați, reluă el brusc. Am să vă spun multe lucruri, domnule Eden. Veniți deci să luați dejunul cu mine. Sînt bătrîn, foarte bătrîn, și, ca toți oamenii în etate, îmi place să sporovăiesc. Cum să vorbim aici, cu glasul meu firav, în larma străzii?

Cu mîna lui descărnată, care tremura puțin, îmi strînse persuasiv brațul. Deși eram destul de vîrstnic ca să pot accepta această neașteptată invitație, ea nu mă satisfăcea pe deplin.

— Aș prefera..., încercai să scap.

— În schimb eu aș prefera..., mă întrerupse el. Și ar trebui să-mi respectați părul meu alb.

Pînă la urmă, consimții să-l întovărășesc. Mă duse la Blavitski; pașii lui mărunți mă obligară să merg foarte încet. În cursul acelui dejun — niciodată nu mai luasem parte la un altul la fel — bătrînul îmi înlătură cu abilitate întrebările. Mi-am putut face o idee mai precisă despre înfățișarea lui. Obrajii săi bărbieriți erau supți și brăzdați de riduri; buzele-i zbîrcite acopereau o dantură falsă; avea un păr rar, însă destul de lung. Îmi părea de statură mijlocie (la drept vorbind, toți păreau scunzi pe lîngă marea mea înălțime), iar umerii săi erau încovoiați. Observîndu-l, îmi dădui seama că și el mă cerceta, ba chiar îmi învăluia trupul, de la umerii mei largi și pînă la mîinile bronzate și fața plină de

pistrui, cu priviri în care descopeream o bizară expresie de aviditate.

— Acum, spuse el în clipa cînd ne aprindeam țigările, e timpul să vă expun chestiunea pentru care v-am căutat. După cum vedeți, sînt bătrîn, foarte bătrîn... Rămase tăcut o bucată de vreme, apoi urmă : Întîmplarea a făcut să posed o avere pe care trebuie s-o las moștenire cuiva, dar n-am și n-am avut niciodată copii.

Mă gîndii imediat dacă nu e vorba de-o capcană și mă hotării să fiu atent ca nu cumva să pierd ceea ce-mi rămăsese din cele cinci sute de lire. Bătrînul continuă, stăruind asupra tristeții pricinuite de singurătate și asupra greutății de a da averii, după moartea lui, o folosire convenabilă.

— Am luat în considerare o mulțime de variante : opere de binefacere, burse, premii, biblioteci și am ajuns la concluzia — își aținti atunci privirea drept în ochii mei — că voi căuta un tînăr ambițios, serios și sărac, sănătos la trup și la spirit, spre a-i lăsa tot ce am, spre a face din el, într-un cuvînt, moștenitorul meu. Și repetă : spre a-i lăsa tot ce am, astfel încît să fie dintr-o dată scăpat de toată agitația și lupta în mijlocul cărora a crescut ; va deveni un om independent și influent...

Mă silii să par dezinteresat. Cu o străvezie ipocrizie, insinuai :

— Și doriți ajutorul meu, serviciile mele profesionale, poate, pentru a-l descoperi pe acest tînăr ?

Surîse, aruncîndu-mi o privire pătrunzătoare și nu mă putui împiedica să rîd de felul liniștit în care mi-a demascat copilăreasca viclenie.

— Ce carieră îi este deschisă acestui tînăr ! reluă el. Mă cuprinde invidia gîndindu-mă că am strîns pentru ca un altul să poată cheltui... Dar există, bineînțeles, unele condiții, unele obligații impuse de această dispoziție testamentară... Tînărul va trebui, de pildă, să ia numele meu. Nu e cu putință să ai totul fără să dai ceva în schimb. Și, înainte de a-l recunoaște ca moștenitor, voi face o minuțioasă anchetă asupra vieții lui. E nevoie ca el să fie sănătos și viguros. Trebuie să-i cunosc ereditatea ; să știu cum au murit părinții și bunicii săi, să-i cercetez atent obiceiurile și viața morală...

Aceste cuvinte mai potoliră întrucîtva tainicele felicitări pe care mi le adresam.

— Trebuie să presupun, întrebai, că eu sînt...

— Da, firește ! răspunse el aproape cu furie. Da, dumneata ești, chiar dumneata !

Nu mai spusei nimic. Imaginația mi-o luase razna, iar scepticismul meu natural nu era în stare să înfrîneze acest sentiment de jubilare. În spiritul meu nu intra nici cea mai neînsemnată umbră de recunoștință. Nu știam ce să spun și nici n-aș fi știut cum să mă exprim.

— Dar de ce tocmai eu ? mă interesai în sfîrșit.

Îl auzise — îmi explică bătrînul — vorbind despre mine pe profesorul Hasler, ca despre un tînăr care întruchipa tipul unui om puternic și sănătos, iar el dorea pe cît posibil să-și lase avutul cuiva a cărui sănătate și a cărui cinste să fie sigure.

Astfel a decurs prima mea întîlnire cu acel bătrînel. El rămase misterios în ceea ce-l privea și pretinse că încă nu voia să-mi

dezvăluie numele lui. Pe urmă, cînd i-am satisfăcut curiozitatea, mă părăsi la ieşirea din restaurant. Remarcasem că, pentru a plăti consumaţia, îşi scosese din buzunar un pumn de monede de aur.

Stăruinţa lui cu privire la sănătatea mea fizică era ciudată. După cum convenisem cu el, în aceeaşi zi contractai, pentru o sumă enormă, o asigurare asupra vieţii cu Loyal Insurance Company ; în săptămîna care a urmat, consilierii ei medicali mă pipăiră, mă palpară şi mă auscultară din cale afară de riguros. Nici chiar asta nu-l mulţumi pe bătrîn, care voi să fiu din nou examinat, de astă dată de renumitul doctor Henderson. Astfel, veni şi vinerea de după Rusalii, inainte ca el să fi luat o hotărîre.

În seara aceea, tîrziu — era aproape ora nouă şi-mi repetam pentru un examen nişte formule de chimie —, il auzii chemîndu-mă. Îl aflai jos, în coridor, şi slaba licărire a becului cu gaz proiecta pe faţa lui un joc de umbre groteşti. Îmi păru şi mai încovoiat decît prima dată, iar obrajii săi şi mai scofilciţi. Glasul îi tremura de emoţie.

— Totul este absolut în regulă, domnule Eden, imi declară el, iar seara aceasta, cea mai însemnată dintre toate, o vom petrece împreună, sărbătorind succesul dumitale. Un acces de tuse il întrerupse. De altminteri, n-ai să mai ai mult de aşteptat, adăugă el, trecîndu-şi o batistă peste buze, şi, apucîndu-mă de mînă, cu laba lui osoasă, încheie : ...fără nici o îndoială, n-ai să mai ai mult de aşteptat !

Ieşirăm şi luarăm un cab [1]. Îmi amintesc cu o extremă precizie toate incidentele drumului nostru : mersul rapid şi lin al trăsurii ; contrastul dintre petrolul, gazul şi electricitatea care iluminau vitrinele ; mulţimea de trecători de pe străzi ; restaurantul din Regent Street, unde ne-a fost servit un somptuos dineu. La început, privirile pe care chelnerul în frac le arunca asupra modestelor mele haine mă stînjeniră. Nu ştiam cum să scap de sîmburii de măsline. Dar, pe măsură ce şampania mă încălzea, încrederea mea se întărea.

Bătrînul vorbi despre sine ; încă din cab îmi spusese cum îl cheamă : aveam de-a face cu Egbert Elvesham, ilustrul filozof, al cărui nume îmi era cunoscut încă de pe băncile şcolii. Nu izbuteam să mă conving că acel om, a cărui inteligenţă pusese de mult stăpînire pe a mea, că acea mare gîndire să mi se fi relevat deodată sub acest aspect decrepit şi familiar. Probabil că orice tînăr aflat pe neaşteptate în contact cu o celebritate trebuie să încerce cît de cît dezamăgirea mea.

Îmi vorbi despre bogăţia pe care curenţii sleiţi ai vieţii lui o vor lăsa în curînd să treacă în mîinile mele : imobile, valori, drepturi de autor... Niciodată n-aş fi bănuit că filozofii puteau fi atît de bogaţi. El privea, cu un aer invidios, cum beam şi mîncam :

---

[1] Cab — cabrioletă, trăsurică uşoară (de origine engleză), cu două sau patru roţi, vizitiul stînd în spatele vehiculului (n.r.).

— Ce poftă de viață ai ! constată el ; apoi, cu un suspin, cu un suspin de ușurare, aș fi putut crede, adăugă : Nu va dura mult.

— E adevărat ! spusei, cu capul amețit de șampanie. E adevărat, un viitor singular de plăcut îmi este rezervat, grație dumneavoastră. Voi avea cinstea să vă port numele, dar dumneavoastră aveți un trecut, un trecut care face cît întregul meu viitor.

Își clătină capul și surîse, iar eu avui impresia că măgulitoarea-mi admirație îi provoacă o melancolică bucurie.

— Ai renunțat la acest viitor ? mă întrebă el în momentul în care chelnerul aducea lichiorurile. Nu vezi, desigur, nici un inconvenient în faptul că-mi iei numele, averea, dar ai vrea, de bunăvoie, să-mi iei și povara anilor ?

— Da, dacă mi s-ar da și geniul, și opera dumneavoastră, răspunsei generos.

Surîse din nou.

— Dă-ne cîte un kummel, comandă el. Apoi, scoțînd din buzunar un mic pachet plat, învelit în hîrtie albă, îl examină cu luare-aminte. Aceste clipe, care urmează dineului, sînt prielnice bucuriilor mărunte. Iată o fărîmitură din inedita mea înțelepciune.

Cu degetele-i galbene și tremurînde, desfăcu pachețelul și-mi arătă o fină pulbere trandafirie.

— Asta-i, reluă el. Ei, nu ghicești ce e ?! Pune puțin în kummelul dumitale și ...vei simți ceva ceresc.

Ochii săi cenușii mă iscodeau cu o expresie indicibilă. Eram nițeluș șocat de constatarea că marele gînditor punea preț pe mireasma licorilor. Totuși, mă prefăcui interesat de invitația lui, căci băusem îndestul pentru a fi capabil de această nevinovată ipocrizie.

El vărsă praful în cantități egale, în paharele noastre, apoi, ridicîndu-se brusc și cu o solemnitate pe cît de stranie pe atît de neașteptată, își întinse cupa ; făcui la fel și ciocnirăm.

— Pentru apropiata dumitale moștenire ! spuse ducîndu-și lichiorul la buze.

— Ba nu ! Ba nu ! protestai cu vioiciune.

Se opri, cu paharul la înălțimea bărbiei și cu ochii săi strălucitori ațintiți asupră-mi.

— Vă doresc o viață cît mai lungă ! îi urai și eu.

Păru să șovăie.

— Îți doresc o viață cît mai lungă ! repetă el cu un neașteptat hohot de rîs și, fără să ne scăpăm din priviri, ciocnirăm încă o dată.

Ochii lui continuară să mă cerceteze și, în timp ce dădeam pe gît kummelul, mă încercă o senzație intensă și bizară. Prima înghițitură îmi stîrni în cap un tumult furios. Îmi păru că sub craniul meu totul începea să fiarbă, iar un bîzîit asurzitor îmi umplu urechile. Nu deosebii nici gustul și nici aroma lichiorului, fascinat cum eram, ca să spun așa, de văpaia ochilor cenușii ai bătrînului. Această zăpăceală, acest tumult îmi părură că au durat o veșnicie.

Vagi impresii despre lucruri pe jumătate uitate dănţuiră şi dispărură la hotarele memoriei mele.

În cele din urmă, el rupse vraja şi, cu un suspin răsunător, îşi lăsă pe masă paharul.

— Ei, bine?

— E minunat! răspunsei, cu toate că n-aveam nici o idee despre adevărata savoare a mixturii.

Capul mi se-nvîrtejea, creierul îmi era un haos. Mă aşezai. Apoi, percepţiile mele deveniră precise şi minuscule de parcă vedeam totul printr-o oglindă concavă. Gesturile bătrînului erau acum nervoase şi nerăbdătoare. Îşi scoase ceasul şi se strîmbă:

— Unsprezece şi şapte! Şi trebuie să prind trenul de unsprezece douăzeci şi cinci... Am şi plecat...

Ceru plata şi-l ajutai să-şi pună pardesiul. Chelneri atenţi se grăbiră să ne ajute.

După cîteva clipe, bătrînul urca într-un cab, iar eu îi spuneam la revedere, avînd necontenit aceeaşi impresie de minusculă claritate, de parcă aş fi privit invers printr-un binoclu sau, cum să spun, de parcă aş fi simţit chiar lucrurile ca atare.

— E praful! îmi explică el, ducîndu-şi mîna la frunte. N-ar fi trebuit să ţi-l dau. Mîine dimineaţă ai să ai o îngrozitoare durere de cap. Aşteaptă un moment. Ţine! — şi-mi întinse un pacheţel alb, asemănător acelora făcute de farmacişti. Ia asta într-un pahar cu apă, înainte de a te băga în pat. Celălalt praf era un excitant... Nu uita să-l iei pe acesta înainte de culcare. Îţi va limpezi mintea. Asta e tot. Încă o strîngere de mînă, Futurus [1]!

Îi strînsei mîna zbîrcită.

— La revedere! mai strigă el; şi, după felul în care clipea din ochi, socotii că şi el trebuia să se afle sub înrîuririle acelui drog stimulator.

Cu o tresărire, ca şi cînd ar fi vrut să îndrepte o scăpare din vedere, îşi căută prin buzunăraşul de la vestă şi scoase un pachet cilindric.

— Uite, îmi spuse. Uitasem! Nu-l deschide înainte de întîlnirea noastră de mîine... dar ia-l o dată!

— Bine, bîiguii.

În momentul în care vizitiul îşi deştepta calul cu o uşoară lovitură de bici, bătrînul îmi trimise un ultim surîs prin geamul trăsurii...

Pachetul pe care mi-l dăduse era sigilat cu ceară roşie la mijloc şi la extremităţi.

„Dacă nu-i un fişic de bani, trebuie să fie plumb sau platină", gîndii.

Îmi vîrîi grijuliu în buzunar acel obiect. Apoi, la fel de ameţit, o pornii pe jos spre casă, trecînd prin Regent Street, unde mai puteai vedea cete de plimbăreţi, şi prin străduţele întunecate aflate dincolo de Portland Road.

---

[1] **Futurus** — care va fi, viitor (în l. lat.).

Îmi aduc bine aminte de diferitele senzaţii pe care le-am încercat de-a lungul drumului. Eram încă destul de eu însumi ca să-mi dau seama în ce stare insolită mă găseam şi mă întrebam dacă acel praf, pe care-l absorbisem, nu era opiu, drog ale cărui efecte le ignoram. În momentul de faţă îmi este greu să descriu exact anomalia aceasta mintală, acest soi de dedublare a spiritului, pe care o constatam în mine. Străbătînd Regent Street, aveam convingerea că mă aflu în gara Waterloo, fiind pe punctul de a intra în Institutul politehnic, cum te-ai urca într-un tren. Îmi frecai ochii : mergeam, fără îndoială, pe Regent Street...

Cum aş putea să exprim efectul acestei halucinaţii ? Un actor iscusit te priveşte liniştit, face o strîmbătură şi, deodată, te crezi înaintea unei cu totul alte persoane. Ar fi prea extravagant să vă spun că o clipă îmi păru că Regent Street îmi jucase un renghi ? Apoi, deşi eram convins că e din nou Regent Street, simţeam că mă copleşesc în mod straniu fantasticele reminiscenţe care mă împresurau.

— Acum treizeci de ani, gîndii, aici m-am certat cu fratele meu.

Dar imediat izbucnii în rîs, spre marea distracţie a unui grup de noctambuli. Acum treizeci de ani nu eram născut şi niciodată nu m-am putut lăuda că am un frate. Amestecul pe care-l băusem era, în mod cert, un fel de nebunie lichidă, căci un copleşitor regret după acel frate pierdut nu înceta să mă obsedeze. De-a lungul lui Portland Road această aberaţie luă o altă formă. Îmi amintii de prăvălii care nu existau şi comparai strada cu cea care fusese odinioară. N-avea nimic uimitor faptul că, după un dineu îmbelşugat, stropit în mod copios, gîndirea era dezordonată, dar mă lăsau perplex acele fantastice reminiscenţe, ciudat de precise de altfel, care îmi invadau spiritul ; şi mă uluiau nu atît amintirile care se prezentau, cît acelea care-mi scăpau. Mă oprii astfel înaintea vitrinei unui magazin de ştiinţe naturale, spărgîndu-mi mintea să regăsesc ce putea oare să mă intereseze acolo. Un omnibuz trecu, stîrnind un zgomot ce aducea extraordinar cu mersul unui tren.

— Ah, am găsit ! îmi spusei deodată. Trebuie să vin mîine aici ca să caut trei broaşte pentru disecţie. Nu-i curios că am uitat ?

Odată, în copilărie, mi s-a dat ca jucărie un caleidoscop. Desenele se goneau unele pe altele şi se suprapuneau : în acelaşi fel căuta această serie de senzaţii noi să se substituie acelora ale eului meu obişnuit.

Trecînd prin Euston Road, ajunsei în Tottenham Court Road, la fel de perplex şi cam speriat, fără să bag de seamă că merg pe un drum nefamiliar, căci, de obicei, o tăiam prin reţeaua străduţelor înconjurătoare. Cotind pe University Street, constatai că uitasem numărul casei mele. Mi-a fost necesară o violentă sforţare a memoriei ca să fiu sigur că era numărul 11 A şi, chiar şi aşa, avui impresia că mi-l suflase un necunoscut. Încercai să-mi închegideile evocind incidentele dineului, dar, în ciuda tuturor eforturilor, mi-a fost cu neputinţă să-mi amintesc trăsăturile amfitrionului meu. Îl întrevedeam doar vag conturat, de parcă i-aş fi zărit figura într-un geam. În locul său însă, avui o ciudată

viziune exterioară : eu însumi stînd la o masă, îmbujorat, cu ochii scăpărători şi vorbăreţ.

„Toată chestia asta devine insuportabilă — gîndii. Trebuie să iau celălalt praf".

Am căutat sfeşnicul şi chibriturile în partea vestibulului unde nu exista nici o mobilă şi mi-am dat seama că nu ştiam la ce etaj locuiesc.

— Sînt beat, fără doar şi poate, bolborosii şi mă poticnii stîngaci de prima treaptă, ceea ce întărea constatarea mea.

La prima vedere, înfăţişarea camerei mele mi se păru bizară.

— Ce prostie ! bombănii, scrutînd totul în jurul meu.

De data asta izbutii să mă stăpînesc, şi viziunile fantastice se topiră înaintea aspectului familiar al mansardei. Vechea oglindă era tot acolo, cu notele mele (despre albuminoide) fixate într-un colţ al ramei, iar hainele mele de toate zilele zăceau risipite pe duşumea. Şi totuşi toate astea nu erau, în mod neîndoios, aievea. Îmi dădea tîrcoale impresia că mă găseam într-un tren care se opreşte, iar eu căutam să discern prin fereastră numele staţiei necunoscute. Ca să mă liniştesc, îmi încleştai mîinile de barele patului.

— E, fără îndoială, un fenomen de clarviziune, îmi spusei. Va trebui să-l comunic Societăţii de cercetări psihice.

Pusei pe masă fişicul cel greu, mă aşezai pe pat şi mă apucai să-mi scot ghetele. S-ar fi spus că senzaţiile mele prezente se conturau pe un vechi desen care reapărea.

— La naiba ! strigai. Oare îmi pierd minţile sau sînt în două locuri deodată ?

Pe jumătate dezbrăcat, vărsai într-un pahar praful ; apa produse o efervescenţă şi prinse o culoare fluorescent chihlimbarie. Înghiţii acea băutură şi, înainte chiar de a fi intrat în pat, îmi recăpătasem liniştea. Simţii sub obraz răcoarea pernei şi curînd fui cuprins de somn.

Mă deşteptai brusc dintr-un coşmar în care eram împresurat de fiare fioroase : adormisem stînd culcat pe spate. Toţi cunosc acele vise zguduitoare şi deprimante din care scapi, treaz desigur , dar cu o stranie senzaţie de spaimă. În gură aveam un gust ciudat ; membrele îmi erau cotropite de o neobişnuită oboseală, de a indispoziţie generală. Rămăsei nemişcat, cu capul pe pernă, sperînd că această senzaţie de stranietate şi de teroare nu va întîrzia să se risipească şi că voi putea să readorm. Dar, în loc de aceasta, senzaţiile anormale se intensificară. La început nu remarcai nimic ciudat. În cameră, o lumină tulbure, atît de slabă încît ai fi zis că e chiar întunericul, îngăduia să întrezăresc mobilele doar ca nişte pete de obscuritate totală. Îmi zgîii ochii peste cuverturi. Îmi trecu prin minte ideea că cineva a intrat ca să-mi fure fişicul de bani, dar, după ce am mai rămas nemişcat cîteva clipe, respirînd cu regularitate spre a mă preface că dorm, îmi dădui seama că fusesem pradă unei nălluciri. Totuşi certitudinea că se întîmplă ceva neliniştitor mă înăbuşea tot mai mult. Cu o sforţare, îmi ridicai capul şi privii în jurul meu. Examinai formele vagi, petele de întuneric, mai mult sau mai puţin dens, care indicau draperiile, masa, căminul, rafturile bibliotecii. Percepui atunci ceva neobişnuit în aceste siluete de beznă. Fusese schimbat

locul patului? Oare nu biblioteca ar trebui să existe acolo unde se ridica un obiect acoperit și cenușiu, care nu semăna de loc cu niște rafturi încărcate cu cărți? Iar acel lucru părea, desigur, mult prea mare ca să fie cămașa mea aruncată pe spătarul unui scaun.

Învingînd o groază copilărească, zvîrlii de pe mine cuverturile și-mi scosei un picior afară din așternut. De obicei, cînd ieșeam din vechitura-mi de pat, talpa mea atingea imediat podeaua; acum însă abia dacă ajungea la marginea saltelei. Mă strecurai și mai mult înainte și mă așezai cu picioarele atîrnînde. Chiar lîngă mine, pe un taburet șchiop, se găseau, desigur, sfeșnicul și chibriturile. Întinsei mîna... nimic! Îmi agitai brațul în întuneric și întîlnii o draperie deasă, dintr-o stofă grea și mătăsoasă; o pipăii și trăsei de ea: era o perdea aninată la capătul patului.

Eram acum cu totul treaz și începeam să înțeleg că ocup o altă odaie decît a mea. Nu știam ce să cred. Încercai să-mi amintesc evenimentele și ele îmi apărură în minte cu o singulară limpezime: dineul, pachețelele, uimirea mea simțindu-mă beat, întoarcerea acasă, greutatea cu care m-am dezbrăcat, răcoarea pernei atinse de obrajii mei înfierbîntați...

Mă cuprinse o bruscă neliniște. Fusese ieri sau alaltăieri seara? În orice caz, această încăpere nu era a mea și nu-mi imaginam în ce fel am putut pătrunde aici. Conturul estompat care-mi atrăsese mai înainte atenția devenea tot mai palid și recunoscui o fereastră lîngă care se profila oglinda ovală a unei mese de toaletă. O lumină spălăcită se filtra prin storul coborît. Voind să mă ridic, mă uimiră ciudata slăbiciune și instabilitatea pe care le resimțeam. Întinsei înainte mîinile, ce-mi tremurau, și mă îndreptai încet spre fereastră, izbindu-mă, în drum, de un scaun. Bîjbîind în jurul marii oglinzi, împodobite cu candelabre, căutai șnurul storului. Nu-l găsii. Din întîmplare, trăsei de un ciucure și, cu declicul unui resort, storul își luă zborul.

Decorul pe care-l contemplai îmi era cu totul străin. Sub cerul acoperit, semiobscuritatea zorilor străbătea masele învălătucite ale norilor. La orizont, baldachinul norilor avea o bordură sîngerie: dedesubt totul era întunecat și nelămurit. În depărtare, un vag profil de coline; mai aproape, o îngrămădire de clădiri cu turnulețe și clopotnițe, pîlcuri de copaci asemănători unor pete de cerneală și, sub fereastră, o dantelă de tufișuri negre și de alei cenușii. Totul îmi era atît de puțin familiar încît o clipă crezui că visez. Atinsei masa de toaletă: îmi păru făcută dintr-un lemn lustruit și garnisită cu fel de fel de obiecte, cu flacoane de cristal șlefuit și cu perii. Exista, de asemenea, într-o farfurioară un bizar lucrușor în formă de potcoavă, cu proeminențe tari și lucioase. Nicăieri însă un sfeșnic și chibrituri!

Îmi întorsei privirile spre încăpere. Acum, că storul era ridicat, mobilierul se ivea mai puțin confuz din întuneric. La mijloc, observai un pat cu baldachin, și, la picioarele lui, un larg cămin alb, cu reflexe de marmură. Mă sprijinii de masă, îmi închisei ochii, îi redeschisei și mă silii să gîndesc. Totul era prea real ca să pot crede într-un vis. Îmi spusei că trebuiau să existe în memoria mea unele goluri datorite straniei licori pe care o băusem.

Poate că intrasem în posesia moştenirii mele şi nu mai ţineam minte nimic de cînd mi se anunţase fericita veste.

Într-o clipă totul va redeveni clar. Totuşi dineul cu bătrînul Elvesham îmi părea cît se poate de recent; şampania, chelnerii grijulii, praful trandafiriu şi lichiorurile — aş fi pariat pe viaţa mea că toate acestea se petrecuseră abia cu cîteva ore în urmă.

Atunci se produse ceva atît de mărunt şi totuşi atît de teribil pentru mine, încît şi acum mă înfior, gîndindu-mă. Mă întrebai cu glas tare:

— Cum naiba am venit aici?

Glasul pe care-l auzii nu era al meu.

Nu era glasul meu! Era un glas piţigăiat, pierit şi avea o rezonanţă cu totul diferită decît aceea pe care mi-o ştiam. Ca să mă liniştesc, îmi frecai mîinile una de alta şi simţii mîini osoase, cu pielea flască — mîinile unui moşneag.

— E neîndoios, spusei cu acel oribil glas care, fără să pot ghici în ce fel, mi se instalase în gîtlej, e neîndoios că totul trebuie să fie un vis!

Cu un gest rapid, aproape instinctiv, îmi pusei degetele în gură: nu mai aveam dinţi! Vîrfurile degetelor mele treceau peste nişte gingii uscate. Mi se strînse inima de dezgust şi de consternare.

Mă asaltă atunci o irezistibilă dorinţă de a mă vedea, de a măsura imediat, în întreaga-i grozăvie, hidoasa schimbare care se petrecuse cu mine: cu un pas şovăitor, mă dusei pînă la cămin şi căutai chibrituri. Un acces de tuse mă scutură şi mă strînsei mai bine în groasa cămaşă de flanelă în care eram îmbrăcat. Pe cămin nu existau chibrituri şi, deodată, îmi dădui seama că picioarele şi mîinile îmi erau îngheţate. Strănutînd şi tuşind, gemînd fără să vreau, mă întorsei în pat.

— E, desigur, un vis! scîncii, suindu-mă din nou în pat. E desigur, un vis! repetai ca un bătrîn ramolit.

Hotărît să readorm, mi-am tras cuverturile peste umeri, peste urechi şi mi-am strecurat sub pernă mîna uscată. Evident, era un vis! Dimineaţa mă voi trezi tînăr, puternic şi viguros, spre a-mi relua studiile... Îmi închisei ochii, respirai regulat şi, pentru a ajuta somnului să vină, mă apucai să calculez multiplii lui trei. Dar somnul se înverşuna să mă ocolească. Convingerea că transformarea ce avusese loc în mine era o inexorabilă realitate sporea cu fiecare minut. Curînd mă pomenii cu ochii deschişi, nemaigîndind la multiplii lui trei, ci plimbîndu-mi degetele peste gingiile descărnate. Eram cu adevărat preschimbat în moşneag. Într-un mod inexplicabil sărisem peste întreaga-mi existenţă ca să ajung la bătrîneţe; fără să am habar cum se întîmplase acest lucru, fusesem frustrat de cea mai bună parte a vieţii mele, de dragoste, de forţă, de luptă, de speranţă! Îmi înfundai capul în pernă, încercînd să mă conving că asemenea halucinaţii sînt posibile. Încet, imperceptibil, zorii se făceau mai limpezi.

Pînă la urmă, pierzînd orice nădejde că voi mai readormi, mă ridicai pe jumătate ca să cercetez încăperea. Era spaţioasă şi bine mobilată, mai bine mobilată decît orice cameră în care locuisem pînă atunci. Pe o măsuţă dintr-un ungher observai un sfeşnic şi chibrituri. Aruncai de pe mine cuverturile şi, zgribulindu-mă de răcoarea dimineţii, deşi eram în timpul verii, mă sculai

şi aprinsei luminarea. Apoi, tremurînd îngrozitor, în aşa fel încît mucarniţa clănţănea pe suportul ei, mă grăbii cu paşi mici pînă la oglindă şi zării... chipul lui Elvesham! Deşi mă temusem de această concluzie, ea nu era pentru mine mai puţin înspăimîntătoare!

Savantul mi se păruse slăbit şi jalnic, dar, văzîndu-l acum îmbrăcat doar într-o cămaşă lungă de flanelă, descheiată la gît, văzîndu-l acum devenit propriul meu trup, n-aş putea descrie dezolanta lui decrepitudine. Obrajii scofîlciţi, rare şuviţe de păr cărunt, ochi umezi şi urduroşi, buze tremurătoare şi ofilite, prin care se întrevedeau hidoasele gingii negricioase... Dumneata care ai spiritul şi trupul laolaltă, care ai vîrsta dumitale adevărată, nu-ţi poţi închipui ce însemna pentru mine această infernală întemniţare. Să fii tînăr şi plin de dorinţe şi de energia tinereţii şi să te laşi prins, să te laşi nimicit în acest corp care nu mai era decît o biată ruină!...

Dar mă îndepărtez de povestirea mea. Un răstimp trebuie să fi rămas năucit de schimbarea survenită. Se luminase de-a binelea cînd îmi venii îndeajuns în fire spre a fi în stare să judec. Aşadar, fusesem metamorfozat, fără să-mi fi putut explica în ce fel. Dacă aceasta nu era magie, nu ajungeam să-mi imaginez cum de se putuse înfăptui acest miracol. Reflectînd astfel, pricepui diabolica ingeniozitate a lui Elvesham; în mintea mea era acum absolut evident faptul că, întrucît mă găseam în trupul său, la rîndu-i, el trebuia să fie în posesia corpului meu, adică a vigorii şi a viitorului meu.

Dar cum s-o dovedeşti?

Cu cît mă gîndeam mai mult, cu atît totul mi se părea mai de necrezut; capul mi se învîrtea şi a trebuit să mă înţep, să-mi pipăi gingiile ştirbe, să mă privesc în oglindă, să ating lucrurile care mă înconjurau, înainte de a putea din nou să înfrunt faptele. Existenţa mea nu era decît o halucinaţie? Eram într-adevăr Elvesham, iar el se preschimbase în mine? Oare visat-am despre un anumit student pe care-l chema Eden? Dar exista acel Eden?

Dacă însă eu eram Elvesham, trebuia să fi ştiut ce făcusem în dimineaţa de ieri, numele oraşului în care locuiam, tot ceea ce s-a întîmplat de cînd începuse acel vis. Mă zbăteam biciuit de aceste gînduri. Îmi veni în minte bizara dedublare a amintirilor din ajun. Acum însă spiritul meu era limpede; nu mai rămînea nici o umbră de alte amintiri, în afară de acelea care aparţineau chiar lui Eden, studentul.

— Toate astea aduc teribil cu nebunia! strigai cu micul meu glas piţigăiat.

Mi-am tîrît mădularele grele pînă la toaletă şi mi-am afundat capul cărunt într-un lighean cu apă rece. M-am şters şi din nou am încercat să mă înviorez. Nu mi-a servit la nimic. Simţeam cît se poate de limpede că eram Eden şi nu Elvesham. Dar Eden în corpul lui Elvesham.

Dacă aş fi trăit în altă epocă, m-aş fi lăsat tîrît de soarta mea, ca şi cum aş fi fost în puterea unei vrăji. Dar în secolul nostru sceptic nu se prea întîmplă minuni. Eram victima unui truc psihologic. Ceea ce a făcut un drog sau o privire fixă, tot un drog sau tot o privire fixă, ori vreun alt tratament similar ar fi în

stare să desfacă. Nu este pentru prima oară cînd un om şi-a pierdut memoria. Dar să-ţi schimbi cu cineva memoria, de parcă i-ai lua din greşeală umbrela !... Izbucnii în rîs, nu într-un rîs sonor, vai !, ci într-un cotcodăcit senil şi astmatic. Aş fi putut crede că bătrînul Elvesham rîde de halul în care ajunsesem şi toate sentimentele mele fură covîrşite de o răbufnire vulcanică de furie neobişnuită pentru mine. Începui să mă îmbrac de zor cu veşmintele pe care le împrăştiasem pe mobile şi pe jos şi abia după ce am fost gata mi-am dat seama că pusesem pe mine un frac. Deschisei şifonierul, în care găsii haine mai obişnuite : un pantalon de molton şi un halat demodat. Pe cap îmi pusei o venerabilă tichie şi, hîroiind după toate aceste eforturi, mă îndreptai spre odihna scării.

Era în jurul orei şase fără un sfert ; storurile erau coborîte pretutindeni, iar casa cufundată în tăcere. De la palierul extrem de spaţios cobora o scară largă, acoperită de un covor gros şi care se pierdea în bezna vestibulului de jos. Înaintea mea, o uşă întredeschisă îmi permitea să văd un birou, o bibliotecă turnantă, dosul unui fotoliu şi rafturi pline de cărţi legate.

— Iată-mi şi camera de lucru, mormăii, traversînd palierul.

Atunci, la auzul glasului meu, mă opri un gînd şi reintrai în dormitor ca să-mi caut proteza dentară. Ea se fixă cu uşurinţa dobîndită dintr-o veche deprindere.

— E mai bine aşa, îmi spusei, clămpănind şi scrîşnind din falsele-mi fălci.

Revenii în camera de lucru. Sertarele biroului erau încuiate ; încuiată era şi tăblia articulată care-l acoperea.

Nicăieri nu dădui peste chei şi nu existau nici în buzunarul pantalonului. Mă tîrîi încă o dată pînă în dormitor, scotocii buzunarele costumului, apoi pe acelea ale celorlalte haine pe care le-am putut descoperi. Întreprinsei aceste cercetări cu o asemenea înverşunare încît ai fi putut socoti că încăperea fusese răscolită de hoţi. Nu numai că nu dădui de nici o cheie, dar nu găsii nici monezi, nici hîrtii, în afară de nota achitată a dineului din ajun.

O neobişnuită oboseală mă invadă. Mă aşezai şi privii la hainele zvîrlite pretutindeni şi cu buzunarele întoarse pe dos. Primul avînt al frenezie mele se mistuise. Tot mai mult îmi dădeam seama de uluitoarea perspicacitate cu care îşi combinase planurile vrăşmaşul meu şi de situaţia fără ieşire în care mă prinsese. Mă sculai cu o nouă sforţare şi, tîrşindu-mi piciorul, mă dusei din nou în bibliotecă. Pe platforma scării o servitoare ridica storurile. Păru stupefiată de expresia feţei mele. Am încuiat în urmă-mi uşa şi, înşfăcînd un vătrai, am luat cu asalt biroul. În cursul acestei operaţii am fost prins asupra faptului. Tăblia mobilei fusese spartă, încuietoarea — sfărîmată, scrisorile şi hîrtiile din sertăraşe — risipite pe jos. În furia mea senilă, aruncasem în neştire tocurile şi alte lucruri de pe birou şi răsturnasem călimara. În plus, pe cămin spărsesem o mare vază, fără să-mi fi dat măcar seama. Nu descoperii nici un carnet de cecuri ; nici bani, nici cel mai neînsemnat indiciu care mi-ar fi putut îngădui să redobîndesc adevăratul meu corp. Tocmai sfărîmasem cu lovituri de vătrai sertarele cînd valetul, însoţit de două servante, pătrunse în odaie...

*

Iată povestită pe scurt istoria metamorfozei pe care am suferit-o.

Nimeni nu vrea să dea crezare afirmaţiilor mele înverşunate. Toţi mă consideră nebun şi, chiar şi acum, mă ţin sechestrat. Dar mintea mea este teafără, absolut teafără, şi tocmai pentru a o dovedi m-am hotărît să consemnez cu de-amănuntul cum mi s-au întîmplat toate astea. Şi îl întreb pe cititor: există, în stilul şi în compoziţia povestirii pe care am relatat-o, cea mai mică urmă a vreunei tulburări cerebrale?

Sînt un tînăr întemniţat în trupul unui moşneag. Dar acest simplu fapt este socotit absurd de cei cărora li-l împărtăşesc. Fireşte că par nebun în ochii celor care nu vor să se încreadă în spusele mele. Fireşte, habar n-am de numele secretarilor mei, de acela al medicilor care vin să mă vadă, al servitorilor şi al vecinilor mei şi nici chiar de numele acestui oraş în care mă aflu. Fireşte, mă rătăcesc în propria mea casă şi am tot felul de neplăceri. Fireşte, pun cele mai năstruşnice întrebări, mă văicăresc şi adesea mă învinge o neagră deznădejde. N-am nici bani, nici carnet de cecuri. Banca refuză să-mi recunoască semnătura, deoarece presupun că scrisul meu e tot acela al lui Eden, deformat doar de tremurul bătrînelor mele degete. Oamenii care mă păzesc nu vor să-mi îngăduie să merg personal la bancă. De altfel, am impresia că nu există nici o bancă în acest oraş şi că banii mei sînt depuşi la Londra. Pare-se că nimeni dintre angajaţii lui Elvesham nu cunoaşte numele avocatului său. Nimic sigur n-am putut afla cu privire la aceste lucruri. Întrucît Elvesham se ocupa cu studii de psihologie, toate declaraţiile mele nu fac decît să confirme teoria că înnebunisem, surmenîndu-mă în acele cercetări psihologice: himere legate de propria identitate, iată totul.

Acum două zile eram un tînăr plin de sănătate, cu întreaga viaţă înainte. În prezent sînt un bătrîn furios, disperat şi neîngrijit, rătăcind printr-o vastă casă luxoasă şi stranie, o fiinţă supravegheată, temută şi de care toţi se feresc ca de-un nebun. Iar la Londra, Elvesham îşi reîncepe existenţa într-un corp viguros, cu întreaga înţelepciune şi cu toate cunoştinţele acumulate de-a lungul a şaptezeci de ani. Mi-a furat viaţa!

Ce s-a întîmplat, la drept vorbind? Nu ştiu nimic. În camera de lucru există o mulţime de note în manuscris privitoare mai ales la psihologia memoriei, fragmente de calcule, formule simbolice, cu totul indescifrabile pentru mine. Anumite pasaje atestă că Elvesham se ocupa şi cu filozofia matematicilor. Din toate acestea am tras încheierea că el a transferat din creierul său sleit într-al meu ansamblul amintirilor lui, acumularea ştiinţei care îi compunea personalitatea şi în mod asemănător a strămutat personalitatea mea în locaşul uzat pe care nu-l mai dorea; cu alte cuvinte, în realitate, el a făcut să ne schimbăm între noi corpurile. Prin ce mijloc însă e posibilă o asemenea schimbare — iată ceva mai presus de înţelegerea mea, deşi de cînd sînt capabil să gîndesc am acceptat ideile materialiste...

Sînt pe cale să fac o ultimă încercare disperată! Curînd, după ce voi termina de scris, îmi voi pune planul în aplicare. Azi dimineaţă, cu ajutorul unui cuţit pe care l-am ascuns în timpul

micului dejun, am izbutit să sparg un sertar secret — ce-mi atrăsese de mult atenția — din biroul ăsta sfărîmat. N-am descoperit altceva decît un mic flacon de cristal verde, conținînd un praf alb. În jurul gîtului, o etichetă purta acest singur cuvînt: „Izbăvire". După toate aparențele, este otravă. Nu m-ar mira ca Elvesham să-mi fi pus la îndemînă otrava, ba chiar aș bănui că intra în intențiile lui să se descotorosească astfel de singurul martor care l-ar fi putut stînjeni... Dar atunci n-ar fi ascuns flaconul în acea tainiță...

Acest om aproape că a soluționat problema nemuririi. Excluzînd accidentele neprevăzute, el va trăi în corpul meu pînă cînd îl va fi uzat, după care, azvîrlindu-l ca pe-o păstaie uscată, se va înveșmînta cu forța și tinerețea unei alte victime. Cînd îți aduci aminte cît a fost de crud, e îngrozitor să te gîndești la experiența pe care o va acumula și la...

De cîte secole oare sare el astfel dintr-un corp nou într-un corp nou ?... Dar am ostenit să mai scriu... Praful alb pare solubil în apă... Gustul nu-i neplăcut...

Aici se termină istorisirea care a fost găsită în blocnotesul domnului Elvesham. Cadavrul său zăcea între birou și fotoliul pe care, în ultimele-i zvîrcoliri, îl împinsese în lături. Povestirea era așternută cu creionul, iar scrisul incoerent se deosebea complet de caracterele lui în mod obișnuit mărunte.

Nu rămîn de înregistrat decît două fapte curioase. Fără nici o îndoială, între Eden și Elvesham exista o legătură oarecare, deoarece totalitatea bunurilor aparținînd bătrînului savant erau lăsate prin testament tînărului. Dar studentul n-avea să-și capete niciodată moștenirea. În momentul în care Elvesham s-a sinucis, Eden — lucru destul de straniu — era deja mort. Cu douăzeci și patru de ore mai înainte fusese călcat de un cab și ucis pe loc la intretăierea dintre Gower Street și Euston Road. În acest fel, singurul ins capabil să dea unele lămuriri în legătură cu toate aceste fantastice întîmplări nu mai era în stare să răspundă întrebărilor anchetei și, fără alt comentariu, las în seama agerimii cititorului grija de a decide asupra veracității acestei povestiri.

În românește de DORIN A. GROZA

ÎNFĂŢIŞAREA VIITORULUI

(Fragmente)

Una dintre cele mai importante cărţi ale lui H. G. Wells, „The Shape of Things to Come" („Înfăţişarea viitorului"), apărută în anul 1933, este o istorie a omenirii între anii 1913 şi 2116, prezentată sub forma unei „Cărţi de vise", scrisă de doctorul Philip Raven şi, chipurile, găsită şi editată de Wells. Ea descrie decăderea şi declinul a ceea ce pretinsul autor numeşte „Capitalismul haotic al secolului XX" şi apoi refacerea societăţii omeneşti pe linii mai ştiinţifice şi mai generoase.

Cartea ne înfăţişează o analiză a prăbuşirii unei lumi şi un plan simplu şi emoţionant pentru reconstrucţia ei. In visul său cu privire la lumea secolului al XXII-lea, H. G. Wells vede o transformare completă a societăţii, în care va fi posibil pentru întreaga omenire să ducă o existenţă plină de satisfacţii şi fericire.

Solidaritatea totală a omenirii în anul 2059, dispariţia ultimelor umbre de antipatie şi neîncredere între diversele grupări religioase, rasiale şi lingvistice dovedesc adevărul profund a ceea ce Falaise, unul dintre comentatorii lui De Windt, a numit „Concepţia intelectuală a istoriei". Epoca nemulţumirii a fost, în fond, o epocă de luptă pentru realizarea unor lucruri evident posibile, in ciuda împotrivirii minţilor încîlcite şi confuze ale unor oameni. Declaraţia de la Megeva n-a fost, pur şi simplu, o afirmare a victoriei şi libertăţii pentru rasa umană, ci a fost demonstrarea practică a faptului că ea a ajuns la luciditate.

Pe măsură ce se subţia şi dispărea cortina visurilor separatiste, a fanteziilor rasiale şi a coşmarurilor urii, ce anume se înfăţişa creierului omenesc pe cale de a se deştepta ? Pe plan exterior, o mică planetă însorită, acoperită de o floră şi de o faună care, după cum ne dăm acum seama, s-ar putea dezvolta mult mai mult, un bulgăre înţesat de resurse nefolosite şi nebănuite ; pe plan interior, posibilităţi aproape nelimitate de realizări intelectuale. Tot ceea ce făcuse omenirea pînă atunci erau doar mîzgălelile unui copilaş, înainte ca ochiul şi mîna lui să fi învăţat îndeajuns arta coordonării mişcărilor pentru a putea desena. Erau parcă bîjbîiala şi tîrîtul unei pisicuţe înainte de a face ochi. Iar acum, ochii oamenilor se deschiseseră...

Se vedeau pretutindeni cuceririle recente în domeniile social şi economic. Dacă micile ogoare înghesuite şi fermele disproporţionate şi diforme, minele murdare, mormanele de gunoaie, fabricile, lucrătorii, mahalalele şi bordeiele cu aspect sărăcăcios şi toată mizeria sordidă a concurenţei industriale dispăruseră de mult de pe scenă, erau încă

pretutindeni evidente eforturile făcute de cei din secolul al XXI-lea pentru exploatarea resurselor naturale. Tăierea şi arderea pădurilor, care devastaseră lumea într-o măsură atît de mare în deceniile mijlocii ale secolului anterior, duseseră la eforturi chinuite pentru reîmpădurire. „Chinuite" e cuvîntul cel mai potrivit. La capătul Epocii nemulţumirii, un copac, care să nu fie aliniat, îngrijit şi aranjat, constituia o excepţie în cadrul peisajului... Îmbogăţirea vegetaţiei, un proces desfăşurat actualmente pe scară mondială, se făcea pe atunci doar în cîteva regiuni experimentale; pe majoritatea meleagurilor nu erau mult mai multe zone împădurite sau cultivate decît cu un secol şi jumătate în urmă. Dacă devastarea adusă de doborîrea copacilor şi de incendii în ultimele războaie fusese înlocuită de pădurile regulate şi amenajate geometric, deocamdată nu se constata încă o creştere perceptibilă a nivelului vegetaţiei; ceea ce fusese mai înainte pădure era din nou plantaţie sau pădure, iar ceea ce fusese preerie era tot preerie, deosebindu-se de terenurile ierboase de pe vremuri doar prin faptul că bălăriile şi florile sălbatice erau în scădere. În ciuda atmosferei de automulţumire care domnea pe vremea aceea la Ministerul Economiei Forestiere, mai dăinuiau încă mulţi copaci diformi şi foarte mulţi arbori erau mici şi firavi, în comparaţie cu standardele noastre [1]. Pentru ochii tineri de astăzi, lumea aceasta a părinţilor noştri, pe care o pot vedea în cărţile cu poze şi în spectacolele panoramice, are un aer nu numai searbăd, ci şi arid, iar agricultura pare chinuită şi săracă.

Şi totuşi, în comparaţie cu peisajul de acum două secole, aspectul Pămîntului era relativ prosper, spaţios şi ordonat. Există ceva foarte înduioşător în reacţia spontană a oamenilor din secolul al XIX-lea atît faţă de peisajul urban, cît şi faţă de cel de la ţară şi, în general, faţă de cadrul natural. Oamenii din acea vreme nici nu bănuiau măcar cît de sărăcăcios o să li se pară urmaşilor spectacolul care li se înfăţişa înaintea ochilor. În orice caz, şi ei se puteau bucura pe atunci de nori şi de apusuri de soare la fel de frumoase ca şi ale noastre, şi coasta Scoţiei occidentale era, practic, la fel cum o vedem şi noi. Ei îndurau greutăţile călătoriei ca să vadă masive muntoase cu creştetul înzăpezit, dar scăldat în soare sau ca să găsească un loc de pe care ochii lor puteau cuprinde, din depărtare, ondulaţiile unui lanţ de munţi. Ei iubeau priveliştile largi, cu ape, cu păduri şi cîmpii întinse, iar oraşele le admirau în special ca înalte conglomerate văzute de la distanţă. De asemenea, îi încîntau strălucirea gardurilor înflorite, pajiştile cu clopoţei, pîlcurile de ciuboţica cucului, muşchiul verde, cîrceii de culoare palidă şi orice fel de floare. În literatura şi pictura lor, îşi alegeau cu atîta stăruinţă aceste lucruri drept obiect al admiraţiei, încît cu greu ne putem da seama astăzi în ce măsură era vorba de o „alegere", după cum nu ne vine uşor să înţelegem cît de plicticoase, prin repetiţie, erau nesfîrşitele lor drumuri de ţară şi cît de respingătoare şi de hîde erau de obicei locuinţele lor...

La începutul guvernării sale, Consiliul al doilea nu cunoştea, în suficientă măsură, forţele latente ale biologiei aplicate pentru a putea anticipa această îmbogăţire fundamentală a vieţii. El considerase că rolul său se va limita la dezvoltarea consecinţelor logice ale invenţiilor mecanice din secolele al XIX-lea şi al XX-lea. Cele mai importante dintre aceste consecinţe erau suprimarea distanţelor şi înlocuirea trudei omului prin puterea maşinilor. Ţelul Consiliului era să stabilească şi să consolideze de-a pururi unitatea oamenilor, să creeze un cadru al activităţilor obşteşti progresiste în scopul asigurării slujbelor pentru toată lumea şi a puterii de cumpărare universale în condiţiile unui randament industrial în permanentă creştere...

Se părea că un debuşeu natural pentru surplusul de energie umană l-ar fi constituit, printre altele, stimularea unei dezvoltări gigantice a

[1] *Adică a celor din secolul al XXII-lea* (n.r.).

cercetărilor ştiinţifice şi explorarea resurselor minerale mai profunde ale scoarţei terestre. Consiliul a repartizat cam o treime din resursele disponibile pentru ştiinţă în vederea activităţii în domeniul biologiei ; după cît se pare, acestor conducători ai lumii, preocupaţi de suprimarea excesivă, ba chiar de anihilarea oricăror doctrine separatiste — nefaste şi demodate — şi de reprofilarea vieţii economice, nu le-a trecut niciodată prin cap că această dezvoltare a investigaţiilor biologice va avea drept rezultat altceva decît dispariţia bolilor de care suferă plantele şi animalele, precum şi ameliorări şi economii în domeniul agricol. Ar fi fost mai presus de posibilităţile imaginaţiei lor să anticipeze acele invenţii în domeniul biologiei în măsură să pună în umbră invenţiile de ordin mecanic, care revoluţionaseră condiţiile de trai ale oamenilor în secolele al XIX-lea şi al XX-lea. Cunoştinţele căpătate în domeniul biologiei le-au depăşit cu mult aşteptările, exact aşa cum îi lăsase în urmă dezvoltarea sensibilităţii estetice.

Începînd cu al patrulea deceniu al secolului al XXI-lea, caracterul conservator al Consiliului al doilea ţinuse în frîu din ce în ce mai multe descoperiri ştiinţifice, împiedicîndu-le să fie puse în practică. Lumea era unificată ; Pămîntul îşi întreţinea destul de uşor populaţia sa ;... sănătatea populaţiei era la un nivel mult mai înalt decît cunoscuse vreodată natura ; dar în ceea ce priveşte dezvoltarea, lumea bătea pasul pe loc. Era ca un adolescent care se vede încă tratat ca un copil. Nici măcar noile posibilităţi de dezvoltare a vegetaţiei luxuriante nu erau lăsate pe deplin slobode. Încă înainte de anul 2050, s-ar fi putut reduce la jumătate terenurile necesare pentru hrana oamenilor, dar Consiliul stabilise că, probabil, dislocarea ulterioară a populaţiei va crea dificultăţi în ordinea socială şi de aceea menţinea patru sau cinci milioane de oameni pentru a exercita muncile sănătoase, dar nu prea distractive, din agricultură, promovînd totodată cercetările în vederea „folosirii industriale a surplusului de alimente". Nu numai că producea, dar şi distribuia mărfurile de larg consum în anul 2050, exact pe liniile adoptate în anul 2020. Consiliul restrîngea progresele pe tărîmul învăţămîntului şi inovaţiile în domeniul construcţiilor. Făcuse Pămîntul un loc în care omenirea să trăiască în siguranţă şi intenţiona să-l menţină astfel.

În anul 2047, Homer Lee Pabst şi-a publicat remarcabilele cercetări privitoare la efectul produs asupra cromozomilor de anumite gaze derivate din Inhalaţia sterilizantă, preparată pe vremuri din Gazul morţii permanente. Aceste gaze sînt cunoscute astăzi sub numele de kinetogenele lui Pabst şi ele constituie o serie destul de vastă. Efectul lor general este de a produce diferite tipuri de mutaţii biologice. Ele determină, într-o măsură foarte mare, dar controlabilă, o variabilitate a vieţii, care pînă acum nu putuse să fie provocată decît în cazuri destul de rare, cu ajutorul radiaţiilor cosmice. Prin anul 2050, biologii s-au trezit în prezenţa a vreo douăzeci de specii absolut noi de plante, precum şi a două specii noi şi foarte distructive de rozătoare — produse ciudate ale lumii animale. Devenise astfel posibil pentru oameni să determine evoluţia artificială a unor fiinţe noi.

În faţa imaginaţiei oamenilor se deschideau posibilităţi nelimitate. Consiliul intră în panică. El vedea că lumea, pe care se străduise atîta să o pună în ordine, cădea acum pradă unor monstruozităţi vegetale şi animale, care scăpau de sub controlul său. Consiliul era bîntuit de coşmaruri în care apăreau bălării ticăloase şi fiare sălbatice nemaipomenite. Consiliul îşi dădea seama că e ameninţat însuşi tipul uman obişnuit. S-au extins atunci legile care limitau experienţele pe animale, şi fiecare animal nou produs de Pabst avea să fie declarat şi distrus. Noutăţile vegetale — plante cu valoare decorativă sau economică — urmau totuşi să fie tolerate. Pabst n-a ţinut seama de aceste interdicţii în laboratoarele şi pe terenurile sale experimentale, iar Facultatea de ştiinţe a extins baza materială şi dotările necesare noii genetici expe-

rimentale. Iar acum, cînd Consiliul suprem nu mai putea interveni, Organizația generală de transport și distribuție, secția nou creată a Controlului comportamentului, precum și serviciile sanitare preluară rezultatele lui Pabst și organizară o conferință (ținută în anul 2060) pentru exploatarea lor corespunzătoare. Se alcătui un plan general pentru evoluția dirijată a vieții pe planetă, plan care — cu diferite amendamente — mai e în vigoare și în prezent.

Majoritatea „fiarelor sălbatice" cunoscute strămoșilor noștri sînt astăzi ținute sub supraveghere, în rezervații speciale. Există cincisprezece parcuri principale de peste cinci sute de mile pătrate, în care prosperă diferite specimene interesante ale faunei și ale florei, fără amestecul omului, afară doar de trecerea întîmplătoare a vreunui observator calificat sau de zborul vreunui avion pe deasupra acestor parcuri, pe baza unei autorizații speciale. Nu se permite accesul vilegiaturiștilor și al turiștilor. Prezența omului afectează animalele din aceste regiuni într-o măsură mai mică decît pe predecesorii lor. Animalele și plantele din rezervații formează valoroase loturi-martor pentru diversele tentative întreprinse pe plan genetic, cu experimentare pe confrații lor mai mult sau mai puțin captivi. Cel mai surprinzător rezultat al acestor experiențe este afirmația lui Dumoric că a refăcut, cu ajutorul unor hibrizi selecționați cu grijă și prin cultivarea unor tipuri atavice, anumite forme vechi de cerbi și de căprioare, actualmente dispărute.

Un rezultat favorabil al preocupărilor Consiliului al doilea în problema antrenării brațelor de muncă și a minților nefolosite fusese enormul progres realizat atît în mineralogie, cît și în meteorologie. Consiliul nu și-a dat seama că observarea sistematică a vînturilor și precipitațiilor ar putea eventual să tulbure lumea sa perfect ordonată. Într-adevăr, perspectiva împiedicării vînturilor, acolo unde dorea Consiliul, ar fi fost în enormă măsură pe placul acestuia. Tot așa îl atrăgea grozav posibilitatea de a controla sau de a suprima erupțiile vulcanilor și cutremurele. Înainte de anul 2000, cunoștințele omului cu privire la compoziția a ceea ce numea el în mod obișnuit „scoarța Pămîntului" și resursele minerale ale planetei dedesubtul acestei cruste erau extraordinar de superficiale. În cercetările lor, geologii se bizuiau aproape în întregime pe cercetarea caracteristicilor suprafeței, pe unele dezgoliri întîmplătoare ale straturilor și pe excavațiile industriale. Dar sporirea permanentă a resurselor disponibile pentru investigații a permis din ce în ce mai des sondarea și explorarea sistematică a straturilor profunde. Oricine dorește poate găsi în orice manual contemporan de geologie o prezentare a unei serii întregi de dispozitive splendide, cum ar fi sfredelul Șansi, „bagheta magică" a lui Hull și Watkins sau petrograful Noguki, care, ca să spunem așa, fac astăzi vizibile lucruri ascunse la douăzeci și cinci de mile adîncime în măruntaiele Pămîntului. Tot acolo se poate găsi și o descriere a zeci de dispozitive ingenioase pentru izolarea blocurilor de roci adînci și pentru aducerea la suprafață a elementelor utile. Pînă acum un secol nu era cu putință nici măcar să-ți imaginezi una ca asta. În loc să se folosească energia întemnițată în adîncul Pămîntului, pentru a împinge la suprafață lucrurile de care era nevoie, produsele sărăcăcioase ale minelor lumii vechi erau extrase prin forțele oamenilor sau ale mașinilor introduse de la suprafață, iar minereurile, cărbunele și sarea erau efectiv tăiate *in situ*[1] de armate întregi de oameni care asudau trudind pentru o plată infimă.

La fel de rapide au fost și progresele realizate de meteorologie de îndată ce Consiliul al doilea a acordat atenție acestui subiect. Meteorologia practicată era de dată foarte recentă. Afară doar de o activitate redusă, desfășurată cu ajutorul barometrului după 1643, pre-

[1] *In situ* — *pe teren, la fața locului* (în l. lat).

vizIunile meteorologice au început abia în secolul al XIX-lea, fiind întreprinse în mod sistematic numai după 1850. Pe la începutul secolului al XX-lea s-au apucat oamenii să se ocupe într-o măsură infimă și de compoziția aerului. Apoi omul a văzut că are posibilitatea să extragă din aer azotul, dar lucrul acesta s-a făcut doar pentru a furniza îngrășăminte chimice și încă și asta în cantități atît de mici, încît efectul asupra compoziției atmosferei era practic nul...

În deceniul al patrulea al secolului al XXI-lea s-au folosit, în mod intens și pe scară mare, gazele pentru a distruge lăcustele, rozătoarele și diversele insecte dăunătoare. Pe vremea aceea s-a manifestat foarte mult entuziasm, dar vreo cîteva accidente nefericite au mai stăvilit zelul Consiliului. S-a văzut că amestecarea unor substanțe în aer numai și numai pentru scopul stimulării sau purificării trebuie să aștepte mai întîi realizarea controlului asupra vînturilor. Amestecul de gaze în aer a fost pus în sertar împreună cu un mare număr de alte proiecte științifice pe care Consiliul le considera premature.

Comisia mixtă pentru resistematizarea lumii s-a găsit deci în fața a trei grupuri corelate de potențialități care îi puneau la încercare îndrăzneala și inițiativa. O nouă floră alcătuită din cîteva mii de specii aștepta să părăsească teremurile experimentale, și aceasta constituia doar cea mai ușor realizabilă dintre posibilitățile aparent nelimitate de variație în regnul animal și vegetal, pe care le prelua biologia experimentală. O bogăție imensă și pînă atunci nebănuită de substanțe minerale era gata să iasă la iveală din rocile profunde pentru a reîmprospăta resursele destul de limitate și de istovite ale solului contemporan. Iar modificările în compoziția și mișcările atmosferei nu mai erau inaccesibile strădaniilor omenești. Obstrucțiile pe care le impuseseră proprietatea individuală și guvernele locale fuseseră eliminate pentru totdeauna. În privința aceasta victoria Consiliului al doilea era mai presus de orice îndoială. Dar tocmai vigoarea cu care își făcuse datoria față de omenire — așa cum se înfățișa ea atunci și cum, de fapt, se înfățișează și în zilele noastre — deschisese drum unei inventivități fără precedent, ca aceea care modifică astăzi în mod rapid nu numai înfățișarea, ci și substanța însăși a vieții.

Comisia de resistematizare s-a apucat de lucru cu energia potolită a unui organism care nu lucrează sub presiunea necesității. „Viața e foarte bună și așa cum este" — scrie în Introducerea la proiectul de plan al comisiei. „Dar faptul că avem la dispoziție mereu alte noutăți, atîtea cîte dorim, face parte integrantă din avantajele fundamentale ale existenței noastre. Trebuie să avem grijă în permanență de o proporționare justă. Lipsa de proporție în dezvoltarea noului a fost cauza generală a celor mai multe suferințe și lipsuri îndurate de oameni în ultimele cinci secole. Acum dispunem de o organizație a controlului, care poate ține în frîu orice tendință de genul inițiativelor anarhice, lipsite de planificare și de echilibru, care au dezlănțuit dezastrul de la începutul secolului al XX-lea. Ne putem permite să nu ne grăbim și să ținem seama de aprecierea consecințelor pe care le provocăm. Pînă la urmă, s-ar putea să descoperim că sînt foarte justificate restricțiile impuse de Consiliul nostru suprem asupra aplicării imediate a invențiilor recente, și în special a recentelor descoperiri biologice, care ar putea altfel să ducă la disproporții foarte asemănătoare cu cele care au covîrșit civilizația capitalistă la sfîrșitul secolului al XIX-lea, dacă nu chiar cu unele mai fundamentale și mai catastrofale.

Domeniul special în care ne propunem o continuare a restricțiilor îl constituie aplicarea științei geneticii, cu progresele ei rapide, la sporirea

variabilității în ceea ce privește ființele omenești și, probabil, alte cîteva mamifere superioare. Noi credem că sentimentul general al rasei umane se împotrivește în momentul de față oricăror experimente de acest fel... Multă vreme de aici încolo ne putem mulțumi cu actuala situație a omenirii, care nu mai e chinuită și împinsă la cruzime de subnutriție, boli infecțioase și otravă mintală sau fizică de un fel sau altul. Există o mină bogată de capacități încă insuficient dezvoltate ale creierului uman, așa cum se prezintă el astăzi, și pe acestea le putem explora într-un mod foarte fericit cu ajutorul eforturilor artistice, cu ajutorul cercetărilor științifice, printr-o viață liberă și veselă... Se poate purifica, extinde și amplifica viața normală a oamenilor. Ne propunem să ne mulțumim cu atît. Chiar pe planeta noastră mai putem trăi milioane de ani pînă să fie nevoie de vreo schimbare fundamentală a mediului.

De îndată ce ne mutăm privirea de la oameni la alte forme de viață, se vede bine că în fața noastră se deschide un tărîm cît se poate de atrăgător. Putem face să răsară păduri de o mie de ori mai frumoase decît acelea de pînă acum; putem crea plante noi; putem înlocui brazdele verzi, sărăcăcioase și năpădite de bălării ale trecutului printr-o vegetație mai fină și mai vioaie. Putem plăsmui din neant fructe și flori nevisate încă. Lumea insectelor, de care depinde într-o măsură atît de mare restul vieții, poate fi făcută mai favorabilă omenirii. Putem crea o variație printre gîzele, păsările și micile animale sălbatice ale lumii, în așa fel încît toate să coexiste cu noi într-o agreabilă prietenie. Pe măsură ce devenim tot mai îndemînatici, putem interveni tot mai sigur în realizarea echilibrului vieții.

Planificarea activității omenești, în decursul următoarelor cîteva generații, nu va necesita nici un fel de schimbări fundamentale pentru umanitate. Va fi vorba de o adaptare la felul de viață pentru care specia noastră s-a luptat întotdeauna, chiar dacă unele strădanii ale ei au fost bîjbîieli confuze și neizbutite. În momentul de față, dirijarea conștientă a fenomenelor meteorologice este o sarcină prea mare pentru puterile noastre, dar sîntem convinși că devine posibilă realizarea unui calendar meteorologic corect pe un an sau doi înainte. O serie nesfîrșită de inițiative pentru ameliorarea solului, a vegetației și a faunei cînd într-o regiune, cînd într-alta va necesita o rearanjare totală a minelor, a carierelor adînci, a rețelei rutiere și maritime de pe întregul glob. Nici una dintre aceste acțiuni nu trebuie să fie urîtă sau respingătoare, nici măcar în înfăptuirea ei; totul poate fi făcut cît se poate de interesant. Schelele construcțiilor, odinioară monstruos de diforme, devin acum grațioase ca o panteră. Întreprinderile industriale, care poluau altădată lumea cu fumul lor, cu mormanele de zgură și de reziduuri, sînt acum mai curate decît o pisică bine educată. Sistematizarea lumii alcătuită de Consiliul al doilea, pare-se pentru o societate mai puțin dinamică, va fi înlăturată deci în mare măsură de noile noastre acțiuni. Și nu încape îndoială că și realizările noastre vor fi înlocuite, la rîndul lor, de operații încă mai îndrăznețe și mai estetice".

Acesta este textul Introducerii la documentul din anul 2060, cunoscut sub numele de Planul adaptării. Astăzi, cei mai mulți dintre noi sîntem angajați în realizarea lui. El a oferit oamenilor slujbe fără servituți și răgaz fără plictiseală. Cînd simțim nevoia să ne schimbăm munca, mergem după colț sau zburăm ca să privim un timp la ce fac alți oameni. Lumea este foarte interesantă și plină de încîntare, de la pădurile-grădini ale Amazoanelor, cu dihorii, maimuțele, panterele și aligatorii lor, și pînă la complexul sportiv mondial — cîmpiile înzăpezite din Himalaia. Noi ne putem înălța împreună cu observatorii meteorologici în straturile superioare ale atmosferei, după cum ne putem foarte bine adapta plămînii în cursul unei plimbări prin galeriile submarine din orașele Atlantidei. Acolo putem vedea

cefalopozii uriaşi venind să-şi caute hrana în straturile mijlocii ale mării sau putem urmări cu privirea creşterea unei perle uriaşe.

Sîntem încă de pe acum atît de obişnuiţi cu frumuseţea, graţia şi varietatea din jurul nostru, încît, numai răsfoind fotografiile şi arhivele de acum şaptezeci de ani, ne putem da seama cît de monotone au fost primele decenii ale epocii unităţii omenirii. La început, omul părea să fie atît de istovit cînd s-a văzut scăpat de masacre, epidemii, pustiiri economice şi de sentimentul inutilităţii generale şi atît de speriat de perspectiva revenirii la vechile stări de anarhie, la conflicte şi canibalism economic, încît nu era capabil să facă nimic altceva decît ordine. Dar omul prinde curaj. Şi nu numai lumea noastră se adaptează, ci şi noi înşine...

PLANIFICAREA GEOGONICĂ

Printre „Proiectele amînate", care stau la baza activităţilor noastre curente..., se află şi complexul alcătuit pentru modificarea contururilor terestre. Şi aici avem de-a face cu ceva mult prea mare şi mult prea primejdios pentru înţelepciunea noastră actuală, dar cu ceva care în mod inevitabil, după cît se pare, va fi întreprins în cele din urmă de specia noastră.

Acum, şi timp de multe generaţii de aici încolo, sîntem şi vom fi creaturile şi supuşii geografiei: oceanele şi marile lanţuri muntoase ne condiţionează viaţa. Ele determină habitatul[1] nostru, care, la rîndul său, determină tipul uman cel mai potrivit pentru a-şi petrece majoritatea vieţii în cutare sau cutare regiune. Indiferent de ce tip am fi, blonzi sau bruni, zvelţi sau îndesaţi, negri sau albi, toţi avem locaşul nostru natural cel mai potrivit pentru a ne creşte copiii, pentru a munci şi a ne odihni. Se prea poate să cutreierăm Pămîntul în lung şi în lat, după bunul nostru plac, dar nu ne simţim ca acasă decît în anumite regiuni. Nici un tip de oameni nu se simte pretutindeni ca acasă. Nu există un om universal. Un tip universal de om ar putea să existe numai pe un Pămînt neted şi uniform. Există în cadrul omenirii o varietate necesară pe care nimeni nu doreşte s-o micşoreze.

Dar întrebarea pe care ne-o pune geograful modern este dacă diferitele forme de habitat n-ar putea fi clasificate în tipuri foarte recomandabile, recomandabile, nerecomandabile şi ostile şi dacă o anumită modificare a nivelelor planetei, paralel cu refacerea pădurilor întreprinsă în momentul de faţă, nu va mări într-o măsură însemnată numărul mediilor recomandabile, printr-o redistribuire a precipitaţiilor atmosferice, printr-o schimbare a căderii apelor pe suprafaţă, prin protecţia împotriva vînturilor şi aşa mai departe. De pildă, o înălţare nu prea însemnată a Apeninilor i-ar aduce la nivelul zăpezilor veşnice şi ar schimba caracterul întregii peninsule italice.

Ieri, o asemenea idee era botezată „himeră"; astăzi, ea este nerealizabilă şi inutilă, din pricina forţelor vulcanice care ar risca să fie dezlănţuite în acest fel. De aceea, deocamdată, geogonistul, ca şi geneticianul, trebuie să se mulţumească cu visuri... Poate că peste un mileniu sau două îi va veni şi lui rîndul să remodeleze lumea. Dar pentru asta mai e destul timp.

ORGANIZAREA ABUNDENŢEI

După cum e din ce în ce mai greu pentru un profesor de istorie să facă fiecare generaţie nouă să înţeleagă care au fost sentimentele şi mobilurile oamenilor într-o lume dominată de boli infecţioase,

---

[1] Habitat sau areal — *arie locuită de o populaţie, de o specie de animale (n.r.).*

de obiceiuri trupeşti nesănătoase sau într-o atmosferă de neîncredere şi nesiguranţă generală, tot aşa i se cere un puternic efort de imaginaţie pentru a sugera, oricît de vag, chinurile, umilinţele şi neliniştile sufocante care predominau pe vremuri ca rezultat al unei lipse aproape universale de lucruri de primă necesitate. Pînă la sfîrşitul secolului al XX-lea, toată lumea, cu excepţia unei mici minorităţi, suferea privaţiuni. Pînă şi cei bogaţi trebuiau să cumpere cu prudenţă şi viclenie pentru a-şi satisface toate gusturile şi dorinţele. Sistemul economic simplificat al lumii noastre de astăzi funcţionează atît de bine, încît abia dacă ne mai gîndim la nevoile noastre obişnuite. Locuinţele, hrana şi îmbrăcămintea ne stau la dispoziţie oriunde ne-am duce. Totul se face atît de uşor, încît nici nu ne dăm seama ce operă imensă de eliminare a obstrucţiilor şi a dificultăţilor a trebuit să fie efectuată înainte ca lucrările să meargă atît de lesne.

Unul dintre rezultatele abundenţei pe care strămoşii noştri l-ar fi găsit paradoxal a fost desfiinţarea lucrurilor de prisos. Dar pe vremuri, cu cît existau mai puţine lucruri, cu atît mai mult trebuia să ai şi să păstrezi. Oamenii trebuiau să-şi însuşească lucrurile, pentru că nu existau suficiente cantităţi pentru toată lumea. Căminul în care locuiau nu era pur şi simplu locul unde te retrăgeai în singurătate sau în intimitate; era totodată şi un depozit. În secolul al XVI-lea sau al XVII-lea casa era chiar fortificată cu gratii, lacăte şi zăvoare, ca să fie apărată de tîlhari. Ceea ce aveai obţineai cu greu şi, dacă aveai, păstrai. Omul care ajungea în vîrful piramidei pe vremea aceea era întemniţat şi sufocat de acumulări pe care nu îndrăznea să le lase să-i scape de sub mînă sau de sub ochi. El voia să aibă o avere pe cît se poate mai ferită de distrugeri, fiindcă lucrurile distruse sau pierdute se puteau dovedi de neînlocuit. Toată lumea păstra lucrurile sau, în orice caz, le păstra mai mult decît le folosea. Dacă nu erau necesare acum, puteau deveni necesare a doua zi. Dacă acel om, ajuns în vîrful piramidei, dorea să-şi mai schimbe puţin viaţa citadină, trebuia să aibă o casă la ţară. În aceste gospodării era necesar să existe o economie socială în miniatură. Nu numai că majoritatea alimentelor erau pregătite în cadrul gospodăriei, dar ele erau şi produse de o fermă proprie. Toate acestea trebuiau administrate şi supravegheate pentru a împiedica risipa, nechibzuinţa şi necinstea. Toate hainele pe care omul prosper ar fi dorit să le poarte trebuiau depozitate şi păstrate în dulapuri şi garderobe; gospodăria lui avea nevoie de dispozitive de protecţie împotriva oricăror eventuale primejdii; şi toate lucrurile strînse de el trebuiau să fie păzite împotriva hoţilor în vremurile acelea de penurie generală... Iar dacă bogătaşul călătorea, trebuia să se deplaseze în propria lui trăsură, cu suita lui, cărînd cu el o povară imensă de îmbrăcăminte şi de bagaje.

În zilele de relativă abundenţă de la sfîrşitul secolului al XIX-lea, care în multe amănunte prevestea, deşi incomplet şi fără putere de generalizare, situaţia din epoca noastră, a existat pentru cei prosperi cel puţin o anumită uşurare a balastului pe care-l reprezenta pentru oameni proprietatea...

În loc să mai locuiască în edificii complexe şi în loc să ia masa acasă, oamenii locuiau în case mai mici sau în apartamente strîmte şi luau masa la cantine sau restaurante. Ei au renunţat la casele de la ţară şi au început să călătorească liber de colo pînă colo, determinînd apariţia unei vaste industrii a hotelurilor şi a vilelor de închiriat. Ei călătoreau cu mai puţine bagaje — în comparaţie cu secolele anterioare. Pe măsură ce comerţul cu amănuntul s-a organizat pe linia marilor întreprinderi, a scăzut nevoia înmagazinării particulare. Oamenii îşi cumpărau lucrurile cînd aveau nevoie de ele, pentru că acum aveau posibilitatea s-o facă. Marile „magazine"

de la începutul secolului al XX-lea puneau în vînzare un sortiment foarte variat, în cantităţi enorme.

Pe vremea lui Shakespeare nu erau prea multe haine noi, mobile noi, case noi sau alte noutăţi. La începutul secolului al XX-lea se şi vădeau germenii suflului nou al epocii noastre. Nu se dezvoltaseră încă suficient mijloacele de colectare şi de distrugere a vechiturilor, erau destulă înghesuială şi dezordine, pretutindeni zăceau tot felul de resturi de gunoaie; totuşi, chiar de pe atunci, cei care dispuneau de suficiente mijloace de cumpărare puteau mai uşor să-şi înnoiască şi să-şi înlocuiască lucrurile vechi. De asemenea, au existat o expansiune a hotelurilor şi un început de creare a unor vile transportabile, care, fără doar şi poate, au prefigurat realizările noastre actuale...

...După prefacerile de la mijlocul secolului al XX-lea... Am povestit mai înainte cum, în mod firesc şi necesar, Uniunea transporturilor a devenit un monopol al comerţului şi, în cele din urmă, sub forma Conducerii aerului şi a mărilor, s-a transformat într-un adevărat guvern al lumii renăscute. Ghişeele sale, care eliberau şi primeau „hîrtii de energie", au devenit Noua bancă; consiliul său comercial a devenit Noua întreprindere de vînzare cu amănuntul; în sfîrşit, Organizaţia aprovizionării a preluat activitatea productivă a lumii. De la început, noile forţe erau însufleţite de ideea mobilităţii, în compunerea lor neintrînd rămăşiţe ale tradiţiilor de privaţiune şi de economisire din epocile de sărăcie. Ele s-au apucat să pună la dispoziţia tuturora tot confortul pe care-l permitea producţia mereu crescîndă a planetei.

Marile magazine de distribuţie din epoca anterioară au oferit tiparele pe baza cărora s-a dezvoltat noul sistem de repartiţie a bunurilor în epoca aceea de refacere. Oriunde se reconstruiau oraşele vechi şi oriunde apăreau altele noi în jurul centrelor de producţie, arhitecţii Conducerii aerului şi a mărilor îşi înălţau uriaşele lor întreprinderi comerciale, la început mari şi frumoase, după moda veche, iar apoi sistematizate mult mai spectaculos. În epoca de început, aceste magazine vindeau mărfurile după metoda veche, apoi treptat, treptat, în ceea ce priveşte o serie de bunuri, ca, de pildă, îmbrăcămintea, ele organizau sistemul modern de înlocuire a lucrurilor vechi cu altele noi; se făceau încă încălţăminte şi îmbrăcăminte de comandă pentru clienţi, în timp ce obiectele vechi erau preluate şi date la topit sau aruncate. Astăzi nu se mai pun petice şi nu se mai repară nimic. Încetul cu încetul, această metodă a desfiinţat complet spălătoriile. Au dispărut, de pe faţa Pămîntului, funiile cu rufe şi haine zdrenţuite şi peticite, atît de caracteristice pentru peisajul rural al lumii vechi. Metode noi, rapide, de luare a măsurilor şi de executare a probelor au înlocuit metrul, foarfecele şi acul croitorului de pe vremuri. În epoca marii crize economice de sub preşedinţia lui Hoover, oamenii purtau timp de ani de zile aceleaşi rufe de corp, chinuindu-se să le spele, să le usuce şi să le calce în fiecare săptămînă, pe cînd hainele complicate, cu vechile cusături, catarame, butoniere şi nasturi, le purtau uneori ani de-a rîndul. Trebuiau să le facă din ţesături închise la culoare, cu modele complicate, ca să le ascundă murdăria. Îmbrăcămintea din evul mediu era încă şi mai sordidă. Astăzi, viaţa medie a hainelor noastre, mult mai simple şi mai strălucitoare, închise cu fermoare comode, este de circa o săptămînă şi rufăria noastră uşoară nu dăinuie decît vreo trei zile. Noi nu le ţinem în dulapuri. Pentru noi, garderoba o constituie magazinele. Dacă se strică vremea, magazinele ne stau la dispoziţie pretutindeni, oferindu-ne o îmbrăcăminte mai groasă sau mai uşoară, după dorinţă. Numai o călătorie pe tărîmuri îndepărtate poate necesita mai multe schimburi. Purtăm mai puţine haine decît strămoşii noştri în parte şi datorită sănătăţii noastre mai robuste, în parte şi pentru că nu ne place să ne ascundem trupurile noastre frumoase, dar în

special pentru că în trecut oamenii se îmbrăcau gros pentru orice eventualitate. Cînd nu erau sub un acoperiș, purtau pălării, ciorapi în ghete, nasturi la manșete, gulere și cravate. S-ar părea că aceste complicații deveneau necesare pentru asigurarea prestigiului social în condițiile penuriei generale. Într-o epocă a sărăciei, a fi îmbrăcat bine era o dovadă a valorii individuale. În secolul al XIX-lea, bogătașii purtau lanțuri de aur la ceas și mănuși, pe care le țineau în mînă cînd era cald, tocmai ca să arate cît de înstăriți sînt.

În ceea ce privește problema locuințelor, sub regimul Conducerii aerului și a mărilor, ele s-au dezvoltat mai departe din situația în care ne lăsase sistemul apartamentelor de hotel prin anul 1930. Nu s-a mai făcut niciodată vreo încercare de a relua construcția acelor căsuțe permanente atît de răspîndite, de pildă, în Anglia, după războiul mondial. Prima sarcină a noii conduceri a lumii era, în primul rînd, pe plan sanitar...

Conducerea locuințelor a refăcut cartierele de locuit din orașele vechi în decadență sub forma unor blocuri curate, spațioase și comode, deși ele ne apar astăzi scunde și urîte. Aveau zece, pînă la douăsprezece etaje și erau construite foarte solid și cinstit. Pretutindeni aveau apă, lumină electrică, încălzire centrală în zonele reci și instalații sanitare. Satele pitorești, cu grupuri de clădiri, au fost înlocuite pe toată suprafața Pămîntului prin aceleași case-bloc concentrate, stilul și materialul diferind numai în măsura cerută de condițiile climatice. Satele au fost pur și simplu condensate în aceste ansambluri arhitectonice. Chiar și acolo unde pămîntul se cultiva încă pe o bază particulară s-a produs această concentrare a clădirilor și țăranii se duceau cu bicicleta la ogor. Fiecare bloc avea creșa lui, școala, magazinul și o sală de întrunire.

Aruncîndu-ne o privire retrospectivă asupra acestei înlocuiri, a cocioabelor sau a colibelor (izolate, întunecoase, fără apă și canal, cum erau de altfel și căsuțele sau fermele), ni se pare că a fost un proces foarte rapid; în realitate, el s-a produs între 1980 și 2030, adică a luat mai mult de jumătate dintr-o viață medie de om, deoarece a fost nevoie de acest răstimp pentru a răspîndi în întreaga lume noua concepție cu privire la locuințe; în vremea aceea, în regiunile mai avansate, blocurile vechi erau deja înlocuite cu opere arhitectonice mai frumoase și mai confortabile.

Întregul proces îl găsim ilustrat în publicația „Tablouri istorice". Vedem excrescențele haotice din epoca timpurie a secolului al XX-lea; blocuri cu apartamente și hoteluri maestuoase, care se înalță către cer deasupra bisericilor, moscheilor, pagodelor și clădirilor oficiale, în mijlocul unor case de raport, înghesuite și sordide. Apoi au venit întreruperea și declinul. Tablourile înfățișează aglomerări de ruine, adăposturi și clădiri provizorii, ca în desenele lui Albrecht Dürer. Printre ele se văd adăposturi antiaeriene, cu acoperișurile lor conice, posturi de prim-ajutor, cu semnele lor distinctive, și forturi antiaeriene...

Apoi, deodată, apar pe scenă aceste blocuri noi, solide, sobre, iar trecutul hîd dispare. A început o eră nouă. Orașele se măresc, se înfrumusețează, iar peisajul urban capătă varietate. Împreună cu magazinele tot mai mari, cu cluburile și hotelurile înconjurate de parcuri și grădini, blocurile de locuințe se grupează în preajma aerodromurilor și a obiectivelor industriale, care au necesitat aglomerările umane din jurul lor. Cluburile publice au devenit o instituție proeminentă după anul 2000, atît din punct de vedere arhitectural, cît și din punct de vedere social, constituind o renaștere a două idei vechi, o combinație a noțiunii de club britanic sau american cu băile cetățenești romane. Din capul locului s-au grupat aici sălile de gimnastică și sport, sălile de dans, sălile de întrunire, cinematografele

permanente, bibliotecile, sălile de lectură, birourile, atelierele artiștilor și centrele sociale ale vieții înfloritoare.

Secolul al XXI-lea a redescoperit o experiență a secolului al XIX-lea și a primelor secole ale erei noastre, o descoperire care fusese făcută și de Alexandru cel Mare, și anume că e mult mai ușor să construiești mari orașe moderne în locuri noi decît să modernizezi vechile centre de activitate. Și cu cît mai vitale rămîneau aceste centre vechi, cu atît mai dificilă era reconstrucția lor, pentru că însemna întreruperea și transferul unor activități importante în localuri noi. New York-ul era tipic pentru această rămînere în urmă în domeniul reconstrucției. Pînă de curînd, partea de jos a New York-ului a fost cel mai demodat oraș din lume, unic prin antichitatea lui sumbră. Ultimul dintre vechii zgîrie-nori, Empire State Building, este în curs de demolare în zilele noastre, în anul 2106. Și asta nu din cauză că New York-ul a rămas un oraș periferic, ci, dimpotrivă, pentru că era în avangarda noii tendințe...

De pe la mijlocul secolului al XXI-lea a reapărut pe scară mondială căminul individual, în special la țară, pe malul mării, printre păduri sau în creierul munților. Dar el a reapărut într-o formă nouă. Practic vorbind, nu seamănă de loc cu vila sau conacul de pe vremuri.

Ideea unei case făcute dintr-un material transportabil, construită într-un centru industrial convenabil și expediată în orice loc dorit, apăruse în mințile unor inovatori neobosiți ca Henry Ford încă înaintea epocii de decadență și declin. La mulți bărbați și femei intervine un moment în care dorința de a avea un locșor anumit, pe un teren ales cu grijă, cu amenajări de un anumit tip, cu privirea spre păduri, munți, junglă sau mare, capătă o atracție invincibilă. Acolo vor trăi, vor visa, vor munci și vor fi fericiți acești oameni. Puțini dintre cei care nutreau un asemenea vis și l-au putut satisface pe vremuri. Un pumn de bogătași puteau să-și cumpere pămînt, să clădească case complicate după dorințele lor, să-și amenajeze grădini. Cînd mureau sau dădeau faliment, alți oameni, care n-aveau răgazul să-și clădească propriile lor case, cumpărau căminele părăsite. Ar fi preferat să-și construiască propriile lor case, dar exsistau dorințele predecesorului, concretizate în cărămizi sau piatră, solide și de neînlăturat, și ei făceau tot ce puteau ca să elimine prin diferite modificări izul fostului proprietar.

Dar pe măsură ce sporea abundența, ca și forța mecanică, pe măsură ce noua rețea de drumuri făcea accesibilă o proporție tot mai mare de ținuturi, pe măsură ce se instalau pretutindeni cablurile electrice și rețeaua de apă, era tot mai ușor să înlături și să ștergi urmele clădirilor învechite, ba chiar să construiești case de țară individuale, accesibile tot mai multor oameni. În epoca noastră, posesia puterii s-a manifestat aproape tot atît de mult în înlăturarea gunoaielor și a deșeurilor, ca și în productivitatea ei nemăsurată. Astăzi, un om își poate găsi un teren neocupat, poate petrece cîteva săptămîni plăcute, făcînd planuri și trecînd în revistă proiecte diferite, și apoi poate face o comandă. Într-o lună, planul e gata, peste cîteva zile se și pun temeliile și în cîteva săptămîni visul său e tradus în viață; clădirea se înalță exact așa cum și-a dorit-o el, legată la rețelele de electricitate, apă și canal, mobilată după gustul său, zîmbitoare și primitoare. Nu e mult mai complicat decît atunci cînd îți comanzi un automobil sau un avion.

La început, realizarea caselor preconstruite n-a mers chiar atît de ușor, dar, în în orice caz, întotdeauna era mai rapidă decît laborioasele construcții executate de antreprenorii lumii vechi.

Și tot așa de ușor este astăzi să înlături o casă veche. Astăzi nu ni se mai pare potrivit să folosești casa părăsită de un alt om, după

cum nu ni se pare convenabil să porți hainele unui om care a murit. Eliminarea, zice Michael Kemal, este caracteristica primordială a epocii moderne. Abia în ultimul secol a învățat omul ce înseamnă cu adevărat abundența, că mai important decît să obții lucruri este să scapi de lucruri. Noi deținem o bogăție universală pentru că nu mai deținem avere personală.

Am pomenit de bogătașul care pleca în călătorie în secolul al XVII-lea, pentru că pe atunci numai aristocrații bogați puteau să călătorească slobod, și am analizat în treacăt angaralele cu care pleca la drum. Să-l comparăm cu orice om de rînd, care în zilele noastre se hotărăște să-și ia o vacanță și să plece la capătul lumii. El își poate face peste noapte aranjamentele la o agenție de voiaj, pentru a se opri în cîteva locuri, și apoi pornește la drum cu hainele de pe el. Își ia un portvizit, cu un carnet de cecuri, actele de identitate și, eventual, o agendă. Așa cum fac mulți oameni, poate să-și ia cu el vreo podoabă personală, pe care a îndrăgit-o. S-ar putea să ducă cu el ceva de citit sau vreo mostră pe care dorește s-o arate. Orice altceva ar putea să-i trebuiască pe drum, o să găsească pe drum. N-are nevoie de alte bunuri, pentru că pretutindeni sînt bunurile lui. Noi am rezolvat problema socializării proprietății... Noi avem posibilitatea să folosim și să consumăm bunurile materiale fără a fi încărcați și cu povara proprietății.

În românește de ANDREI BANTAȘ

În atenția colaboratorilor:

Materialele adresate redacției noastre trebuie să fie dactilografiate la două rînduri, pe o singură parte a filei, în cîte două exemplare. Fiecare lucrare trebuie să fie însoțită de un scurt rezumat.

Autorii ale căror materiale sînt acceptate vor fi înștiințați în scris la adresa indicată, lucrările urmînd să apară potrivit necesităților redacționale. Manuscrisele nepublicate nu sînt înapoiate.

MAXIME

● Știința fără de conștiință nu înseamnă decît ruina sufletului.

RABELAIS (1532)

● Știința este ca un trunchi de baobab pe care un singur om nu-l poate cuprinde.

● Știința este ca pămîntul. Nu poți poseda decît o părticică din ea.

VOLTAIRE

ANECDOTE

Ampère, ieșind într-o zi de acasă, scrise pe ușă cu cretă : „Nu sînt acasă".

După cîtva timp se întoarse acasă și înainte de a deschide ușa observă inscripția, o citi, coborî scara și ieși liniștit pe stradă.

★

Jacques Inaudi, celebrul calculator, mergea de la Paris la Nisa însoțit de un prieten.

Trenul rapid trecea pe lingă un drum pe care mergea o turmă de oi.

— 20, 32, 54, 98, 196..., număra Inaudi.

Celălalt, încremenind în fața unei numărări atît de repezi, ceru explicații :

— Este foarte simplu, răspunse Inaudi, număr picioarele și împart prin patru.

★

Pentru a se amuza, un medic din Toulouse dădu la ziarul local următorul anunț :

„În legătură cu plecarea mea peste graniță vînd o rară relicvă istorică : craniul lui Voltaire-copil".

În cursul unei săptămîni, 84 de inși se adresară autorului anunțului pentru a afla care este prețul.

★

La un doctor care își cîștigase o adevărată celebritate în tratamentul căilor respiratorii se prezentă un om care se plîngea de dureri violente în piept, împotriva cărora întrebuințase fără folos pînă atunci toate remediile :

— Și care este profesiunea dumitale ?

— Muzicant instrumentist, domnule doctor.

Doctorul se întoarse atunci spre studenții care-l asistau :

— Vă amintiți, domnilor, ce v-am mai spus, începu el cu gravitate, că întrebuințarea instrumentelor de muzică provoacă după un timp profesioniștilor sau astm sau laringită sau o altă maladie a căilor respiratorii.

Și întorcîndu-se către bolnav :

— Ascultă, prietene, din ce instrument cînți ?

— Din chitară, domnule doctor.

Tiparul executat la Combinatul poligrafic „Casa Scînteii"

2012

CLUB COLECȚIA *Povestiri* ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

cpsf.info

prelucrare & editor Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacțiile Știință și tehnică sau cei care au dat să continue CPSF, au reușit, cu multă dăruire, muncă și cheltuială, acești entuziaști.

Lor trebuie să le mulțumim pentru că avem acum posibilitatea să (re)citim legendara Colecție.

clandher
flash_gordon
evilgheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email și reparăm greșeala)

• DECEMBRIE 1966

PREȚUL 1 LEU | 41007